চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য

নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল, নগাঁও

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

প্ৰস্তুতকৰ্তা

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (EDC)

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE), আৰ জি ভি এন (RGVN) আৰু চি এম এল (CML)]

জুলাই, ২০১৬

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division
Kaliabor? Kutimari, Nagaon, Assam

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ চি এফ (ACF)	সহকাৰী বন সংৰক্ষক (এছিচটেণ্ট কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সি ফ্ৰেন্সাইজি ডি ডেভেলপমেণ্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ পি এল (APL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰৰ (এব'ভ প্ৰভাৰ্টী লাইন)
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' প্ৰভাৰ্টী লাইন)
চি চি এফ (CCF)	মুখ্য বন সংৰক্ষক (চীফ কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
চি এফ (CF)	বন সংৰক্ষক (কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
চি এম এল (CML)	সূক্ষ্ম বিত্তীয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড)
চি অ' এম পি ই এল অ' (COMPELO)	কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটিজ
ডি চি এফ (DCF)	উপ-বন সংৰক্ষক (ডেপুটী কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
ডি এফ অ' (DFO)	সাংমণ্ডলিক বন বিষয়া (ডিভিজনেল ফৰেষ্ট অফিচাৰ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ইক' ডেভেলপমেণ্ট ছ'চাইটী)
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
এফ চি এ (FCA)	বন (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৮১ (ফৰেষ্ট কনজাৰভেচন এক্ট, ১৯৮১)
এফ ডি (FD)	বন বিভাগ (ফৰেষ্ট ডিপাৰ্টমেণ্ট)
এফ আৰ এ (FRA)	বন অধিকাৰ আইন (ফৰেষ্ট ৰাইট্‌ছ এক্ট)
এফ ভি (FV)	বনগাঁও (ফৰেষ্ট ভিলেজ)
এফ ৱাই পি (FYP)	পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (ফাইভ য়েৰ্ছ প্লেন)
জি এইচ জি (GHG)	সেউজ গৃহ গেছ (গ্ৰীণ হাউছ গেছ)
জি অ' আই (GoI)	ভাৰত চৰকাৰ (গভৰ্ণমেণ্ট অব্ ইণ্ডিয়া)
জি পি (GP)	গাঁও পঞ্চায়ত
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই ই চি (IEC)	তথ্য শিক্ষা আৰু যোগাযোগ (ইনফৰমেচন এডুকেশ্যন এণ্ড কমিউনিকেশ্যন)

আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যৌথ বন প্ৰৱন্ধন সমিতি (জইণ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)
কাজিৰঙা নেচনেল পাৰ্ক (KAZIRANGA NATIONAL PARK)	কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান
কে টি আৰ (KTR)	কাজিৰঙা ব্যাঘ্ৰ ৰিজাৰ্ভ (কাজিৰঙা টাইগাৰ ৰিজাৰ্ভ)
এল বি (LB)	লাওখোৱা বুঢ়াচাপৰি
এম ডি আৰ (MDR)	প্ৰধান জিলা পথ (মেজৰ ডিষ্ট্ৰিক্ট ৰোড্‌ছ)
এম জি এনৰেগা (MGNREGS)	মহাত্মা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (মহাত্মা গান্ধী নেচনেল ৰয়েল এমপ্লইমেণ্ট গেৰাণ্টি স্কিম)
এম অ' ই এফ চি চি (MoEFCC)	পৰিৱেশ, বন আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তন মন্ত্ৰালয় (মিনিষ্ট্ৰী অব্ এনভাইৰ'নমেণ্ট, ফৰেষ্ট এণ্ড ক্লাইমেট চেঞ্জ)
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰষ্টে প্ৰডিউচ)
অ' বি চি (OBC)	অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (আদাৰ বেকৱাৰ্ড ক্লাছেছ)
অ' ডি আৰ (ODR)	অন্য জিলা পথ (আদাৰ ডিষ্ট্ৰিক্ট ৰোড্‌ছ)
পি চি চি এফ (PCCF)	প্ৰধান মুখ্য বন সংৰক্ষক (প্ৰিন্সিপাল চীফ কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
পি এইচ চি (PHC)	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ (প্ৰাইমেৰী হেল্‌থ চেণ্টাৰ)
পি এম ইউ (PMU)	প্ৰকল্প নিৰীক্ষণ গোট (প্ৰজেক্ট মনিটৰিং ইউনিট)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পাৰ্টিচিপেটৰী ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ ই ডি ডি + (REDD+)	ৰিডিউচিং ইমিছন ফ্ৰম ডি-ফৰেষ্টচন এণ্ড ফৰেষ্ট ডিগ্ৰেডেছন প্লাছ
আৰ জি ভি এন (RGVN)	ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি
আৰ অ' (RO)	বনাঞ্চলিক বিষয়া (ৰেঞ্জ অফিচাৰ)
এছ চি (SC)	অনুসূচিত জাতি (ছিডিউল কাষ্ট)
এছ ডি জি (SDG)	বহনক্ষম উন্নয়ন লক্ষ্য (ছাছটেইনেবল ডেভেলপমেণ্ট গ'ল্‌ছ)
এছ এল এফ (SLF)	বহনক্ষম জীৱিকা গঠন (ছাছটেইনেবল লাইভলিহুড ফ্ৰেমৱৰ্ক)
এছ পি পি (Spp)	স্পেচিছ
এছ টি (ST)	অনুসূচিত জনজাতি (ছিডিউল ট্ৰাইব)
এছ ডব্লিউ অ' টি (SWOT)	সবলতা, দুৰ্বলতা, সুবিধা আৰু ভাবুকি (ষ্ট্ৰেংথ, উইৰকনেছ, অ'পৰচুউনিটি এণ্ড থ্ৰেট)
টি ভি (TV)	টাউংগ্যা গাঁও
টি ভি (TV)	টেলিভিছন
ডব্লিউ এল এছ (WLS)	বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য (ৱাইল্ড লাইফ ছেংচুৰী)
ডব্লিউ পি এ (WPA)	বন্যপ্ৰাণী (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৭২ (ৱাইল্ডলাইফ (প্ৰ'টেকচন) এক্ট-১৯৭২)
ডব্লিউ পি চি (WPC)	কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা চক্ৰ (ৱৰ্কিং প্লেন চাৰ্কোল)

গছ, জোপোহা গছ, ঘাঁহ-বন-লতা আদিৰ স্থানীয় আৰু বৈজ্ঞানিক নাম

ক্ৰমিক নং	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
গছ		
১	বাঘনলা	লিউছেইছে বিফেৰা পাৰছ
২	আজাৰ	লেজেৰষ্ট্ৰ'মিয়াফ্ৰ'ড্ৰেগেঞ্চ পাৰছ
৩	জিয়া	লেনেইগ্ৰেণ্ডিগছ এ ৰিচ্চ্
৪	লাৰু-বন্ধা	মেল'মছফেজ'চুজিৰিয়াছ মুৰেগ এণ্ড আৰ্গ
৫	সৰুৰা	ষ্ট্ৰেব্লুচেছপাৰ লৌৰ
৬	ওদাল	ষ্টিৰ্ডিলিয়াভিল'ছা ৰক্সব্।
৭	ক'লাজামু	ছিজিগিডমকিউমিনি (এল) স্কীলছ
৮	আমৰা	স্পনডিউমপিন্নেষ্টাল এল এফ কাৰজ
৯	খুদ জামু	ছেজিজইমছিজিছিঅ'হিডছ (মিক) মেৰিল
১০	ভোমোৰা	ষ্টাৰ্মিনালিয়াবেল্লিৰিকা ৰক্সব্
১১	শিলিখা	টাৰ্মিচনালিয়াচেবুলা ৰেইজ্
১২	তেতেলি	টামাৰিন্দুছিন্দিকা লিন্
১৩	ভেল্কৰ	ট্ৰিয়ামুডিফ্ল'ৰা লিন।
১৪	বগৰী	জিজিফুচমৌৰিটিয়ানা লেম
১৫	কদম	এন্থাচেফালুস্কেডাম্বা মিক্
১৬	গমাৰি	মেলিনিয়াৰ বৰিয়া লিন্
১৭	ধৃতমুৰি	হ'লাৰহেনানটিডাইচেণ্ট্ৰিকা ৱাল
১৮	চেলেং	চেমিউম বেক্কানাম ৰক্সৰ
১৯	বৰথেকেৰা	গাৰ্চিনিয়াপেডুকুলাটা ৰক্সৰ
২০	মদাৰ	এৰিথ্ৰিলাষ্ট্ৰিকতা ৰক্সৰ
২১	টেঙাবৰ	ফিউজজেন্নিকুলাটা কাৰ্জ

জোপোহা গছ		
১	হাত-থেংগা	কাছিয়া অক্সিডেণ্টেলিছ লিন
২	এৰাগছ	ৰিচিনুছ’মুনিছ লিন
৩	গৰখীয়া কবৈ	হিবিস্কাছ এলেম’ছাছ লিন
৪	কুচিয়াকটা	মিব’ছা ৰুবিক’লিছ লেমক্
৫	পানী ভোটোৰা	ইপ’মিয়া কর্নিয়া জেক
৬	শন বৰলুৰা অথবা ছকামৰা	উৰেনাল’ব’টা লিন
৭	দীঘলতী	লিছেয়াছালিচিফ’লিয়া ৰক্সৰ।

জলজ উদ্ভিদ		
১	নেক’ৰি	ইউৰিয়েলা ফেৰক্স ছালিব
২	বিহ মেটেকা	এইকৰিনাক্রাছিপছ গোর্ট, ছ’মছ
৩	সৰুপুণি	হাইড্রিলাভার্টিচিল্লাটা কাস্প।
৪	কলমৌ	ইপ’মেয়াএকুৰাটিকা ফর্স্ক।
৫	তাল-জুৰিয়া	লুডউইংগিয়া এনস্কেনডেনছ (এল) হাৰা।
৬	পানী মেটেকা	মন’কৰিয়াহাষ্টাটা (এল) ছ্ম’ছ।
৭	ভেট	নিমফেয়ানৌচালি বার্ম এফ ছিন।
৮	বৰপুণি	পিষ্টিয়াষ্ট্রেটিয়টেছ (লিন)
৯	শিঙৰি	ট্রাপানাটানছ্ (এল) ভাৰ
১০	সর্পিল বন	ভেলিলছনেৰিয়াস্পাইৰেলছ লিন
১১	পুণি	আজ’ভা প্রিমাটা আৰু বি আৰ

ঘাঁহ-বন-লতা ঃ

১	কৌৰিমণি	কইক্সলেক্রিমা লিন
২	কেঞাবন	কইলেনিয়া ব্রেভিফ'লিয়া (ৱাইল্ড) স্প্রেং
৩	লোকোচা বন	হেমাৰমিয়াকম্প্রেছা (লি এফ আৰ বি আৰ)
৪	এৰালি বন	লৌৰাছিয়াহেক্সান্দ্রা ছোৱাৰ্টজ।
৫	ইকৰা	ফ্রেগমাইছৈকোৰ্কা (ৰেটছ) ট্রিন।
৬	উলু খেৰ	ইম্পেৰেটাচিলিন্দ্রিকা জ্বলিন) পি বি উড।
৭	সোণখেৰ	পল্লিনিয়াচিলাটা ট্রিন
৮	দল	আৰুন্দ'ডোনেক্স লিন
৯	বিৰিণা	এৰিয়ানথাছ ৰেভেনেই (লিন) পি বিউভ
১০	দূৰৰি বন	চিন'ভন ডক্টিলন পাৰ্ছ
১১	ওপঙা ঘাঁহ	হিগ্রাফিল্লা এৰিছটাটা গ্রাছ
১২	মূৰফুলা বন	চাইপাৰাছ ইৰিয়া লিন
১৩	বনগুটি	ক্রিছ'প'গ'ন এক্সিকুলাটাছ ট্রিন
১৪	বলচা বন	এলিউছাটন ইন্দিকা গেয়াৰ্ন
১৫	জাফা তৰা	চেন'প'ডিজুমালবায় লিন
১৬	মাটিকাদুৰী	ইউফ'ৰবিয়া হিট্রা লিন
১৭	চাউল-ধোৱল	এলহাইড্রাফ্লুক্টুৱানছ লৌৰ
১৮	খুতুৰা জম	হাইড্র'কটিলিঙিয়াছিয়াটিকা লিন
১৯	লাখুঁটি কণা	হাইড্র'কটিলেছিবিহ'ৰপিঅ'ইডেছ লিমক্।
২০	শিমলু ভেতুৰা	ইমোপটিয়েনছ জুৰপিয়া এইচ কে এফ এণ্ড টি এইচ।
২১	শাক গো-নহৰু	ইলয়ক্রিছপা ৱাইল্ড
২২	দুধি বন	লিকাছলানাটা
২৩	হেলিচ বন	মাৰ্চিলিয়াকোৱাড্রিফ'লিয়া
২৪	মানিমুনি	মিম'ছা পুদিনা লিন
২৫	খাৰু	পলিগনাছাগ্লেবৰুম
২৬	মানিমুনি	ফেলাৰিছাৰন্দিনাচিয়া লিন
২৭	ডেম-ডেউকা	ৰামিনকুলুস্কেলেৰাটাছ লিন।

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য

নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

সূচীপত্ৰ

শাখা নং	শীৰ্ষক	পৃষ্ঠা নং
	অধ্যায় - এক	
১	পৰিচয়	
২	এলেকাটোৰ সাধাৰণ বৰ্ণনা	
৩	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা আৰু যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি) প্ৰফাইল	
৪	জীৱিকাৰ সম্পদ আৰু স্পৰ্শকাতৰতা	
৫	উপলব্ধ আঁচনি আৰু কাৰ্যসূচী	
	অধ্যায় - দুই	
৬	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য, সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা আৰু দূৰত্ব বিশ্লে	
৭	গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
৮	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
৯	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
১০	প্ৰয়োগৰ কৌশল, সময়সীমা আৰু বাজেট	
	অধ্যায় - তিনি	
	তালিকা, মানচিত্ৰ আৰু পৰিশিষ্ট	

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division
Katimari, Nagaon, Assam

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য

নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

অধ্যায় - এক

১। পৰিচয়

১.১ প্ৰকল্পটো সম্পৰ্কে

আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন (এ পি এফ বি চি)ৰ উদ্দেশ্য হৈছে— 'নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলি জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশগ্ৰহণেৰে আৰু বনজ আৰু অনা-বনজ সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত বহুমুখী সংহত পৰিকল্পনাৰে অসমত বহনক্ষম বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু প্ৰৱন্ধনৰ ব্যৱস্থা কৰা।' প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহায়ত তেওঁলোকৰ জীৱিকাৰ ব্যৱস্থা কৰি আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু বহনক্ষম ব্যৱহাৰ সুনিশ্চিত কৰি বনাঞ্চলৰ পৰিৱেশতন্ত্ৰ ৰক্ষা কৰা।'

এই প্ৰকল্পটোলৈ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেন্সী ফ্ৰান্সিজ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্ৰান্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু প্ৰৱন্ধনকে ধৰি সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন ছ'চাইটী।

১.২ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন

মূল্য সংযোজিত বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ জৰিয়তে জীৱিকা বাছনিত উৎসাহিত কৰাৰ বাবে প্ৰকল্পটোত উদ্যমিকা বিকাশ, সামগ্ৰী সংশাধনেৰে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদত বৃদ্ধি পোৰা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য উৎপাদন আৰু সেৱাত মূল্য সংযোজনৰ বিকাশ ঘটোৱাটো প্ৰয়োজন। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে জনগোষ্ঠীৰ সদস্যসকলৰ দক্ষতা গঢ়ি তোলা দৰকাৰ।

উক্ত প্ৰকল্পৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা বিকাশৰ আঁচনি ৰূপায়ণৰ বাবে ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰেনিয়ৰশ্বিপ (আই আই ই) গুৱাহাটী, ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন) আৰু চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড ডেভেল'পমেণ্টৰে এক মহাজোঁট গঠন কৰা হৈছে। এই মহাজোঁটক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধি (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ' প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)ৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট চমুকৈ কম্পেল' হিচাপে নামকৰণ কৰা হৈছে।

প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে, এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান... বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাত সহায় কৰা আৰু বহনক্ষম বন প্ৰৱন্ধন এক বহল উদ্দেশ্য কৰি ৰখা।' ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন।

১.৩ ঃ চিতলমাৰী পথাৰ (পূব)ৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

অসমৰ নগাঁও জিলাত অৱস্থিত চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই তথ্যত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডলৰ অধীনত লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ এলেকাৰ ভিতৰত এই ই ডি চি অৱস্থিত। সম্প্ৰদায়ৰ সবিশেষ পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত উল্লেখ কৰা হৈছে।

## ২।	অঞ্চলটোৰ সাধাৰণ বিৱৰণ

### ২.১	সাধাৰণ বিৱৰণ

নগাঁও জিলাৰ মুঠ ৭০.১ বৰ্গকিলোমিটাৰ দখল কৰি থকা লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য (এল ডব্লিউ এল এছ) অক্ষ্যাংশৰ ২৬°২৮'৩১.৮৫" বৰ্গকিলোমিটাৰ উত্তৰৰ পৰা ২৬°৩২'১৩.৯৫" বৰ্গকিলোমিটাৰ উত্তৰ আৰু দ্ৰাঘিমাংশৰ ৯২°৩৭'৫৭.৯১" বৰ্গকিলোমিটাৰ পূবৰ পৰা ৯২°৪৭'২৩.২৭" বৰ্গকিলোমিটাৰ পূবত অৱস্থিত।

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য অসমৰ ইতিহাসপ্ৰসিদ্ধ সংৰক্ষিত অঞ্চল। কাজিৰঙা আৰু মানসৰ লগতে লাওখোৱা একে সময়তে সংৰক্ষিত বনাঞ্চল হিচাপে ঘোষণা কৰা হৈছিল। ১৯৮০ চনৰ আৰম্ভণিলৈ গঁড়ৰ বাবে এই বনাঞ্চলখন বিখ্যাত আছিল। গৰাজান হৈছে লাওখোৱাৰ একমাত্ৰ বনাঞ্চলিক। এই অভয়াৰণ্যখনৰ দক্ষিণ প্ৰান্তত প্ৰায় ৩০০ হেক্টৰ ভূমি বেদখল হৈছে। লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ ভিতৰত এখন বনগাঁও আৰু সাতখন ট্যাংগা গাঁও অৱস্থিত। এই গাঁওসমূহৰ মুঠ মাটিকালি হৈছে ৬৯৬.৫৭ হেক্টৰ। এই গাঁওসমূহক ইতিমধ্যে অনুসূচিত জনজাতি আৰু অন্যান্য পৰম্পৰাগত বনবাসী (বন অধিকাৰ চিনাক্ত) আইন, ২০০৬ৰ অধীনত সংস্থাপন অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হৈছে।

এই অভয়াৰণ্যখনৰ দক্ষিণ প্ৰান্তত মুঠ প্ৰায় ৩০০ হেক্টৰ ভূমি বেদখল হৈছে। লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ ভিতৰত এখন বনগাঁও আৰু সাতখন ট্যাংগা গাঁও অৱস্থিত। এই গাঁওসমূহৰ মুঠ মাটিকালি হৈছে ৬৯৬.৫৭ হেক্টৰ। এই গাঁওসমূহক ইতিমধ্যে অনুসূচিত জনজাতি আৰু অন্যান্য পৰম্পৰাগত বনবাসী (বন অধিকাৰ চিনাক্ত) আইন, ২০০৬ৰ অধীনত সংস্থাপন অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হৈছে।

এই অভয়াৰণ্যখনৰ উত্তৰ দিশৰ বাহিৰে আন সকলো দিশৰে সীমামূৰীয়া অঞ্চল মানৱ অধ্যুষিত। ইয়াৰ সীমামূৰীয়া অঞ্চলত মুঠ ৯খন গাঁও আছে। এই অভয়াৰণ্যখন নগাঁও জিলাৰ উত্তৰ সীমা আৰু শোণিতপুৰ জিলাৰ দক্ষিণ সীমাত অৱস্থিত। তদুপৰি, উত্তৰে বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য, লাওখোৱা সুঁতি (জলাশয়) হালদিয়া সুঁতি (জলাশয়) আৰু মৰাসুঁতি (জলাশয়), পূবে নগাঁও-শিলঘাট গড়কাপ্তানি পথ, দক্ষিণে লেতেৰীজান (জলাশয়) আৰু পশ্চিমে বনপথে লাওখোৱাক আগুৰি আছে। বুঢ়াচাপৰি আৰু লাওখোৱা উভয়তে মুঠ এখন বনগাঁও, ৩৩খন সীমামূৰীয়া গাঁও আৰু সাতখন ট্যাংগা গাঁও আছে। এই গাঁওসমূহত গৰু-ম'হ-ছাগলী আদি পালন কৰা হয়। নগাঁও বন্যপ্ৰাণী খণ্ডই ২০১৩ চনত চলোৱা এক সমীক্ষা অনুসৰি দুয়োখন অভয়াৰণ্যৰ সীমামূৰীয়া গাঁওসমূহত ২৪,৮৪৬টা গৰু, ২৩,১৪২টা বলধ আৰু ১,০২৫টা ম'হ আছে। ভূ-সংস্থাপন অনুসৰি অভয়াৰণ্যখন মূলতঃ সমান ভূমি আৰু জলাশয়ৰ বাবে ভাঙি যোৱা পৰিৱৰ্তিত অংশৰে গঠিত। এই ভূমিখণ্ড দক্ষিণৰ পৰা উত্তৰলৈ আৰু পূবৰ পৰা পশ্চিমলৈ এঢলীয়া। এয়া ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ অংশ।

২.২ ঃ অৱস্থিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ সীমামূৰীয়া ৰাজহ গাঁও চিতলমাৰী পথাৰ (পূব)ত বসবাস কৰি থকা সম্প্ৰদায়সমূহ চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি)ৰ অন্তৰ্গত। এই গাঁওখনৰ সীমা উত্তৰ, দক্ষিণ আৰু পূবফালে লাওখোৱা আৰু বুঢ়াচাপৰি অভয়াৰণ্যৰে পৰিৱেষ্টিত। অভয়াৰণ্যখনৰ দক্ষিণ-পশ্চিম প্ৰান্তত এই গাঁওখন অৱস্থিত। এই ই ডি চিৰ অধীনৰ অঞ্চলসমূহ নগাঁও জিলাৰ জুৰীয়া খণ্ড উন্নয়নৰ অন্তৰ্গত।

পৰিশিষ্ট-Iত অৱস্থান মানচিত্ৰ আৰু পৰিশিষ্ট-IIত ই ডি চিৰ বাট-পথৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।

২.৩ মাটি

এই অঞ্চলটো ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীয়ে বোৱাই অনা পলসুৱা ভূমিৰে গঠিত। এই অঞ্চলৰ মাটি যথেষ্ট সাৰুৱা। প্ৰকল্প ৰূপায়ণ কৰিবলগীয়া অঞ্চলটো ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীয়ে বাৰিষা কঢ়িয়াই অনা পলসুৱা মাটিৰ বাবে যথেষ্ট সাৰুৱা। সাৰুৱা হোৱা বাবে এই অঞ্চলটোৰ ভূমি বিভিন্ন কৃষিৰ বাবে উপযোগী।

২.৪ পানী

এই গাঁওখন ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ পৰা ১ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত অৱস্থিত। অৱশ্যে এই অঞ্চলটোৰ পৰা ১ কিঃমিঃ দূৰৈত বাদশামূৰিমুখ নামৰ এটা নিজৰা আছে।

২.৫ জলবায় ঃ উষ্ণতা আৰু বৃষ্টিপাত

গ্ৰীষ্মৰ সময়ছোৱাত ইয়াৰ সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা হৈছে ৩৩.৮ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। শীতকালত অঞ্চলটোৰ সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা হৈছে ৯.৬ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ।

বাৰ্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ প্ৰায় ২,০০০ মিলিমিটাৰ। ইয়াৰে দুই-তৃতীয়াংশ বৰষুণ বাৰিষাৰ সময়ছোৱাত (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) ভিতৰত হয়। বাৰিষাৰ সময়ছোৱাত গাঁওখনৰ আৰ্দ্ৰতাৰ পৰিমাণ ৬৫ৰ পৰা ৯৫ শতাংশৰ ভিতৰত।

২.৬ পৰিৱেশতন্ত্ৰ আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য

এই অঞ্চলটোত বম্বাক্‌ছ চিয়েবা, এলবিজিয়া প্ৰচেৰা, ট্ৰিউয়া নুডিফ্ল'ৰা, লাৰ্জাৰষ্ট্ৰ'য়েমিয়া ৰেজিনি আদি প্ৰজাতিৰ গছ পোৱা যায়। তদুপৰি, বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যখনত মচলা, শাক-পাচলি, বাঁহ, ঘাঁহ, ফুল আদি কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন কৰাৰ যথেষ্ট থল আছে। ঘাঁহনি, জলাশয় আৰু বিভিন্ন নৈপৰীয়া হাবিৰ এক উৎকৃষ্ট সংমিশ্ৰণেৰে অভয়াৰণ্যখনৰ পৰিৱেশতন্ত্ৰ গঠিত। বহুকেইটা জলাশয়ে অভয়াৰণ্যখনৰ বনাঞ্চলসমূহক ভাগ ভাগ কৰাৰ লগতে সমগ্ৰ অভয়াৰণ্যখনত বিভিন্ন সিক্ত অঞ্চলৰ সৃষ্টি কৰিছে। জলাশয়সমূহত পোৱা কিছুমান সাধাৰণ জলজ উদ্ভিদৰ প্ৰজাতি হৈছে আইকৰনিয়া ক্ৰেছিপ্‌ছ, নেলুম্ব' নুচিফেৰা, ইপ'মিয়া একুৱাটিকা, হেমাৰথ্ৰিয়া কম্প্ৰেছা, চিনড'ন ডেক্টিলন, লেমনা পাৰপুছিলা, ভেটভেৰিয়া জিজানিঅ' ডেছ, পিষ্টিয়া ষ্ট্ৰেটিঅ' টেছ আদি।

২.৭ লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ প্ৰত্যাহ্বান

- অভয়াৰণ্যৰ সীমামূৰীয়া অঞ্চলসমূহত অবৈধভাৱে গৰু-ম'হ চৰোৱা।
- গাঁওখনৰ লগতে অভয়াৰণ্য পৰিধিৰ ভিতৰত ইন্ধনৰ বাবে কাঠকটা কাৰ্যই অভয়াৰণ্যৰ বাসিন্দাৰ ক্ষতিসাধন কৰিছে।
- গাঁৱৰ ভিতৰে-বাহিৰে গৰু-ম'হৰ ঘাঁহৰ বাবে গছৰ ডাল-পাত কটা কাৰ্যয়ো অভয়াৰণ্যখনৰ ক্ষতি কৰিছে।
- বনাঞ্চল আৰু গাঁৱৰ পৰিধিৰ ভিতৰত মিম'ছা পুডিকা আৰু এইকৰনিয়া ক্ৰেছিপ্‌ছৰ দৰে অলাগতিয়াল প্ৰজাতিৰ দ্ৰুতগতিত বিস্তাৰ।
- স্থানীয় গাঁওবাসীয়ে কাঠ আৰু অন্যান্য ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ্য সামগ্ৰীৰ বাবে গছকটা কাৰ্য। দিনকদিনে এয়া অধিক ধ্বংসাত্মক হৈ পৰিছে। গৰু-ম'হৰ ঘাঁহ, ফল, পাত আদি সংগ্ৰহৰ বাবে গছৰ ডাল-পাত-ঠাল আদি গাঁওবাসীয়ে কাটি আহিছে।
- বেদখল ঃ কৃষিকৰ্ম আৰু গৰু-ম'হ চৰাবৰ বাবে কৰা বেদখলৰ ফলত বনাঞ্চলৰ ক্ষতি হৈছে।
- অত্যধিক আৰু অনিয়ন্ত্ৰিত মৎস্য চিকাৰ ঃ মৎস্য চিকাৰ আৰু শেহতীয়াভাৱে ইয়াৰ বাবে বিস্ফোৰক ব্যৱহাৰ কৰাৰ ফলত মাছ আৰু অন্যান্য জলজ জীৱৰ বিভিন্ন প্ৰজাতি বিলুপ্ত হৈছে।

৩। গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক পৰিচয় আৰু পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি)ৰ পৰিচয়

৩.১ মূল তথ্য

কাজিৰঙা ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ পৰিধিৰ ভিতৰত, নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডলৰ অধীনত ২০০৯ চনত চিতলমাৰী পথাৰ গাঁৱৰ চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চি অসম যুটীয়া (নাগৰিকৰ অংশগ্ৰহণ) বন পৰিচালনা বিধি, ১৯৯৮ৰ বিধি-৭(VII)ৰ অধীনত পঞ্জীয়ন কৰা হয়। (পৰিশিষ্ট-III-কত পঞ্জীয়ন প্ৰমাণ-পত্ৰ দিয়া হৈছে)। ই ডি চিৰ মূল্য তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হৈছে—

তালিকা-ক ঃ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ মূল তথ্য

ই ডি চিৰ নাম চিতলমাৰী পথাৰ (পূব)

ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	**চিতলমাৰী পথাৰ**
গাঁও পঞ্চায়তৰ নাম-ভি চি ডি চি	সুঁতিৰপাৰ গাঁও পঞ্চায়ত
ৰাজহ চক্ৰ	জুৰীয়া
জিলা	নগাঁও
বন সংমণ্ডল	নগাঁও
বন আঞ্চলিক	গৰাজান
বন লাট	সুঁতিৰপাৰ
গঠন হোৱা বছৰ	২০০৯ চন
পঞ্জীয়ন নম্বৰ	ই ডি চি/ডব্লিউ এল এন/২৫/২০০৯
বেংক একাউণ্ট নম্বৰ	৩১১৩৫৯৭৭৬৭
ই ডি চিৰ সীমাৰ বৰ্ণনা	উত্তৰে— বাদশামূৰিমুখ দক্ষিণে— লাওখোৱা অভয়াৰণ্য পশ্চিমে— সুঁতিৰপাৰ মথাউৰি পূবে— বুঢ়াচাপৰি-লাওখোৱা অভয়াৰণ্য

উৎস ঃ ই ডি চিৰ তথ্য আৰু ২০১৬ চনৰ জুলাইত অনুষ্ঠিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা।

৩.২ ঃ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ চমু বিৰৰণ

তলত দিয়া তালিকাত ই ডি চিৰ কাৰ্যকৰী সমিতি আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ চমু বিৰৰণ উল্লেখ কৰা হৈছে। পৰিশিষ্ট-IV ঃ কাৰ্যকৰী সদস্যৰ তালিকা, পৰিশিষ্ট-V ঃ ই ডি চি সদস্যৰ দলীয় ফটো।

তালিকা-খ ঃ কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্যৰ পূৰ্ণ বিৰৰণ

নাম	বয়স	পিতৃ/স্বামীৰ নাম	যোগাযোগ নম্বৰ	পদবী
মঃ চহৰ আলী	৫৬	হুছেইন আলী	৯৪৩৫৭৮৪৩৭৩	সভাপতি
আলী হুছেইন	৪৩	প্ৰয়াত হাতেম আলী	৯০৮৫৩৭১৭৫৭	সদস্য সচিব
আমিৰ হামজা	৩৫	ফইজ উদ্দিন	৭৩৯৯৫১৩৭৫৭	সদস্য
আবু শৰ্মা	৩৬	য়াদ আলী	৯৪৩৫২৩৭৭৮০	সদস্য
মোহৰ আলী	৪৯	হুছেইন আলী	৯৮৫৪৭২২২৪৭	সদস্য
হাছান আলী	৫৮	হুছেইন আলী	৯৪০১৩৫৬৫১৮	সদস্য
শ্বাজাহান আলী	২৫	হজৰত আলী	৯৬১৩১২৭২৫৬	সদস্য
জামাল উদ্দিন	৩৬	হজৰত আলী		সদস্য
আব্দুল মুতালিব	২৫	ওমৰ আলী	৯৫৭৭০৪২১৫১	সদস্য
তানঞ্জিমা খাতুন	২৩	ছোৰহাব আলী	৮৮৭৬৯৮৬৪৫৭	সদস্যা
মনোৱাৰা বেগম	৩৮	মানস আলী	৯৮৫৯২৪৫০০৪	সদস্যা

উৎস ঃ ই ডি চি তথ্য

৩.৩ পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি ঃ

গাঁওখনত বাস কৰা মুঠ ৮০০টা পৰিয়ালৰ ১৮০টা পৰিয়ালেই দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ।

তালিকা-গ ঃ ই ডি চিৰ জনগাঁথনিৰ চিত্ৰ

জাতি-সম্প্ৰদায়	পৰিয়াল	পুৰুষ	মহিলা	সৰ্বমুঠ
সাধাৰণ	৮০০	১২৭০	১২৮০	২৫৫০
অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (অ' বি চি)	০	০	০	০
অনুসূচিত জাতি (এছ চি)	০	০	০	০
অনুসূচিত জনজাতি (এছ টি)	০	০	০	০
সৰ্বমুঠ	**৮০০**	**১২৭০**	**১২৮০**	**২৫৫০**

মুঠ জনসংখ্যা হৈছে ২,৫৫০জন। ইয়াৰে ১,২৭০জন পুৰুষ আৰু বাকীসকল মহিলা। মুঠ জনসংখ্যাৰ সকলোৰেই সাধাৰণ বৰ্ণৰ।

*** বিভিন্ন উৎসৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা আৰু ইয়াৰ ভিন্নতা তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হৈছে।**

উৎস	পৰিয়ালৰ সংখ্যা
২০১১ চনৰ লোকপিয়ল	৬৪৩
বন বিভাগৰ প্ৰতিবেদন	৪০১
পৰিয়ালৰ সমীক্ষা, ২০১৬	৮০০

তালিকা-ঘ ঃ বয়সৰ বিবিধতা চিত্ৰ

বয়স-শ্ৰেণী	৫ বছৰৰ তলৰ	৫-৮ বছৰৰ ভিতৰত	১৮-৪৫ বছৰৰ ভিতৰত	৪৫-৬০ বছৰৰ ভিতৰত	৬০ বছৰৰ ওপৰৰ
পুৰুষ	১৪০	৩৫০	৫০০	১৮০	১০০
মহিলা	১৬০	২৫০	৫০০	২২০	১৫০
সৰ্বমুঠ	**৩০০**	**৬০০**	**১,০০০**	**৪০০**	**২৫০**

৩.৪ শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ

মুঠ জনসংখ্যাৰ ৫৪.৬ শতাংশতকৈ অধিক লোক সাক্ষৰ। সম্প্ৰদায়টোৰ অধিকাংশ সদস্যই বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে। আনহাতে, কিছুসংখ্যক পৰিয়ালতহে কলেজীয়া শিক্ষা লাভ কৰা সদস্য আছে।

তালিকা-ঙ ঃ ই ডি চিৰ শিক্ষাগত চিত্ৰ

বয়স-শ্ৰেণী	কেজি/ নাৰ্চাৰী	চতুৰ্থ শ্ৰেণীলৈ	৫ম-৭ম শ্ৰেণীলৈ	৮ম-১০ম শ্ৰেণীলৈ	১০ম-দ্বাদশ শ্ৰেণীলৈ	স্নাতক	স্নাতকোত্তৰ	অশিক্ষিত
২৫ বছৰৰ তলৰ	৫০	৩০০	৩০০	১৫০	৪০	২	০	৩৬০
২৫ বছৰৰ ওপৰৰ	৫০	৩০০	১৫০	৩০	৮	১২	২	৭৯৬
সৰ্বমুঠ	**১০০**	**৬০০**	**৪৫০**	**১৮০**	**৪৮**	**১৪**	**২**	**১,১৫৬**

সাধাৰণতে জীৱিকাৰ দক্ষতা আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিকভাৱে গ্ৰহণ কৰি আহিছে। ই ডি চি অঞ্চলত কৌশল বিকাশৰ অনানুষ্ঠানিক উপায় মানে হৈছে পৰম্পৰাগত পদ্ধতি। নিম্নোক্ত ক্ষেত্ৰসমূহত লোকসকলে পৰম্পৰাগতভাৱে দক্ষতা আহৰণ কৰি আহিছে।

(ক) কৃষিকাৰ্য

(খ) চিলাই

(গ) বাঁহশিল্প

(ঘ) কাঠমিস্ত্ৰী

৩.৫ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ

গাঁওখনত ভূমিৰ ব্যৱহাৰ তলত দিয়া ধৰণৰ

কৃষিভূমি ঃ ৩৫ শতাংশ

বাসস্থান ঃ ৪৫ শতাংশ

জলাশয় ঃ ১৫ শতাংশ (জলমগ্ন অঞ্চলকে ধৰি)

অনুৰ্বৰ ভূমি ঃ ৫ শতাংশ

৩.৬ ঃ ভূমি ধাৰণৰ ধৰণ

ভূমি ধাৰণ অনুসৰি পৰিয়ালৰ প্ৰকাৰ তলত দিয়াধৰণৰ—

মুঠ পৰিয়ালৰ ১৫ শতাংশ ভূমিহীন।

মুঠ পৰিয়ালৰ ৮২.৫ শতাংশ উপান্ত কৃষক (২ হেক্টৰতকৈ কম)

আৰু ২.৫ শতাংশ ক্ষুদ্ৰ কৃষক (২-১০ হেক্টৰ)

৩.৭ ঃ পশুধন

গাঁওখনৰ মুঠ পশুধনৰ সংখ্যা ১০,৮০৫টা। পৰিয়ালসমূহে প্ৰতিপালন কৰা পশুধন এনেধৰণৰ—

পশুধনৰ সংখ্যা					
গাইগৰু	বলধ-ম'হ	হাঁহ	কুকুৰা	ঘোঁৰা	ভেড়া
১,০০০	২৬০	৮০০	১,২০০	১২	২০০

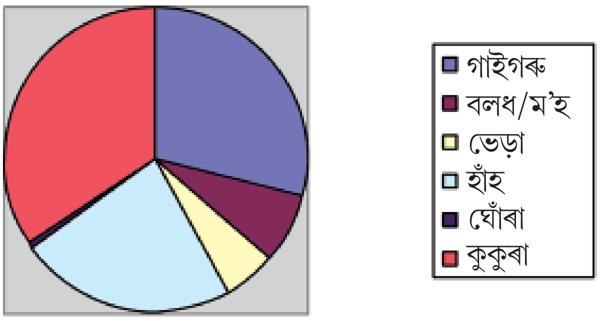

৩.৮ গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা

যিকোনো জনগোষ্ঠীতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ বহনক্ষম উপায় বিকাশত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। গাঁওখনৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থা—

তালিকা— চ ঃ বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি

ক্ৰমিক নম্বৰ	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি (গাঁৱৰ ভিতৰত নে বাহিৰত)	সংখ্যা (যদি প্ৰযোজ্য)	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰত)	মন্তব্য
১	মূল পথ	বাহিৰত	-	২	
২	বাছ আস্থান	বাহিৰত	-	২	
৩	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	ভিতৰত	৩		
৪	মজলীয়া বিদ্যালয়	ভিতৰত	২		
৫	উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়	বাহিৰত		২	
৬	উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়	বাহিৰত		১৪	
৭	মহাবিদ্যালয়	বাহিৰত		১৬	
৮	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্যসেৱা	বাহিৰত		২	
৯	ডাকঘৰ	বাহিৰত		১	
১০	বেংক	বাহিৰত		২	জুৰীয়া
১১	খোৱাপানীৰ উৎস	ভিতৰত			দমকল-কুঁৱা
১২	অংগনবাড়ী কেন্দ্ৰ	ভিতৰত	২		
১৩	গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়	বাহিৰত		২	
১৪	ৰাজহ চক্ৰ কাৰ্যালয়	বাহিৰত		১৪	
১৫	আৰক্ষী থানা	বাহিৰত		২	
১৬	বন লাট কাৰ্যালয়	বাহিৰত		২	
১৭	বনাঞ্চলিক কাৰ্যালয়	বাহিৰত		১৬	
১৮	ৰে'ল ষ্টেচন	বাহিৰত		১৬	
১৯	মছজিদ	ভিতৰত	২		

উপৰোক্ত তালিকাখনৰ পৰা গাঁওখনৰ আন্তঃগাঁথনিৰ ক্ষেত্ৰত তলৰ তথ্যখিনি লাভ কৰিব পাৰি—

বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি ঃ গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকল প্ৰাথমিক আন্তঃগাঁথনি যেনে— ভাল ৰাস্তা, পানী যোগান, মোবাইল নেটৱৰ্ক, বিদ্যুৎ আদিৰ পৰা বঞ্চিত।

শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ সুবিধা ঃ অঞ্চলটোত শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ ন্যূনতম সা-সুবিধা নাতিদূৰৈত উপলব্ধ।

চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহ (যেনে আৰক্ষীচকী, গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়, ৰাজহ চক্ৰ কাৰ্যালয়, বন লাট কাৰ্যালয় আদি) গাঁওখনৰ পৰা নাতিদূৰৈত অৱস্থিত।

বিত্তীয় সুবিধা ঃ বাসস্থানৰ পৰা বেংক আৰু ডাকঘৰৰ দৰে বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান নাতিদূৰৈত অৱস্থিত। গাঁওখনৰ লোকসকল অসম গ্ৰামীণ বিকাশ বেংক, ইউনাইটেড বেংক অব্ ইণ্ডিয়া আৰু ভাৰতীয় ষ্টেট বেংকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

৩.৯ কৃষি/শস্য

গাঁওখনত হোৱা বিভিন্ন শস্যৰ বিষয়ে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

ক) বড়োধান ঃ উৎপাদন-৪০০ কুইণ্টল

খ) সৰিয়হ ঃ উৎপাদন- ১,২০০ কিলোগ্ৰাম

গ) পাচলি ঃ উৎপাদন - ১,৫০০ কিলোগ্ৰাম

৩.১০ পশুখাদ্য

অঞ্চলটোত পশুখাদ্যৰ মূল উৎস হৈছে—

(ক) বনাঞ্চল

(খ) স্থানীয় গ্ৰামাঞ্চল

৩.১১ বজাৰ

সম্প্ৰদায়টোৰ দ্বাৰা ব্যৱহৃত মূল বজাৰসমূহ হ'ল—

(ক) গেলামাল/পি ডি এছ ঃ ২ কিলোমিটাৰ দূৰত্বৰ সুঁতিৰপাৰত (যদি আন গাঁৱৰ)

(খ) সাপ্তাহিক/তিনি দিনীয়া বজাৰ ঃ ২ কিলোমিটাৰ দূৰত্বৰ সুঁতিৰপাৰ।

(গ) গুৰুত্বপূৰ্ণ বজাৰ ঃ ১৪ কিলোমিটাৰ দূৰত্বৰ জুৰীয়া।

৩.১২ পানীৰ উৎস

পানীৰ বাবে নিৰ্ভৰশীল অঞ্চলটোৰ মূল উৎসসমূহ হ'ল—

(ক) টিউবৱেল (বছৰজুৰি উপলব্ধ)

(খ) কুঁৱা (বছৰজুৰি উপলব্ধ)

৩.১৩ শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

(ক) বনাঞ্চলৰ কাঠখৰিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৫০০টা

(খ) এল পি জিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ১০টা

(গ) সৌৰশক্তিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ১৫টা

৩.১৪ আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি

অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ঃ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। অধিকাংশ পৰিয়ালৰে বাৰ্ষিক উপাৰ্জন হৈছে ৭২,০০০—১,৫০,০০০লৈ। জীৱন নিৰ্বাহৰ বাবে অধিকাংশ পৰিয়ালে কৃষি আৰু মৎস্য পালনত নিৰ্ভৰশীল।

৪। জীৱিকা সম্পদৰ সবিশেষ আৰু দুৰ্বলতা প্ৰসংগ

এই শিতানত গাঁওখনৰ জীৱন নিৰ্বাহৰ সম্পদ আৰু ইয়াৰ বৰ্তমান অৱস্থাৰ ওপৰত আলোচনা কৰা হৈছে। একেদৰে বিভিন্ন দুৰ্বলতাৰ প্ৰসংগও ইয়াত আলোচনা কৰা হৈছে।

৪.১ জীৱিকা সম্পদৰ বিশ্লেষণ

বহনক্ষম জীৱিকা ফ্ৰেমৱৰ্ক (এছ এল এফ) অনুসৰি জীৱন নিৰ্বাহৰ পাঁচটা সম্পদ আটাইতকৈ প্ৰয়োজনীয়। সেইসমূহ হৈছে মানৱ সম্পদ, আৰ্থিক সম্পদ, সামাজিক সম্পদ, প্ৰাকৃতিক সম্পদ আৰু বাস্তৱিক সম্পদ। এখন গাঁৱৰ জীৱন নিৰ্বাহ প্ৰক্ৰিয়া সমৃদ্ধিশালী কৰিবলৈ হ'লে এই পাঁচ সম্পদত গুৰুত্ব দিব লাগিব। এই পাঁচবিধ মূলধনৰ অৱস্থা সন্দৰ্ভত তলত বিশ্লেষণ কৰা হৈছে।

মানৱ সম্পদ ঃ গাঁওখনৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ ৫৪.৬ শতাংশ। পৰিয়ালৰ বেছিভাগ সদস্যই বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষাৰে শিক্ষিত। আনহাতে মাত্ৰ কেইটামান পৰিয়ালৰ সদস্যহে মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে। গাঁওখনত ১৪জন স্নাতক আৰু ২জন স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰীধাৰী লোক আছে।

প্ৰাকৃতিক সম্পদ ঃ চিতলমাৰী পথাৰ গাঁও নগাঁও জিলাত অৱস্থিত। এই গাঁওখনৰ সমীপৱৰ্তী নদী হৈছে ব্ৰহ্মপুত্ৰ। গাঁওখনৰ কৃষিভূমি ধান আৰু পাচলিজাতীয় শস্যৰ বাবে উপযুক্ত। কিন্তু বানপানী আৰু জীৱ-জন্তুৰ উপদ্ৰৱে কৃষি কাৰ্যত বাধাৰ সৃষ্টি কৰি আহিছে। অভয়াৰণ্যৰ ভিতৰত থকা অসংখ্য জলাশয়ে গাঁওবাসীক মাছধৰাত সুবিধা প্ৰদান কৰিব যদিহে বন আইন আৰু বিধিৰ দ্বাৰা অনুমতি পায়।

সামাজিক সম্পদ ঃ গাঁওখনক নেতৃত্বত দিয়া লোকজনক গাঁওবুঢ়া হিচাপে জনা যায়। মছজিদৰ মুৰব্বীক জোনাব বুলি কোৱা হয় আৰু তেওঁৰ সমাজত এক উচ্চস্থান আছে। সম্প্ৰদায়টোৰ সদস্যসকলৰ মাজত সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত জোনাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। একেটা সম্প্ৰদায়ৰ লোকে বাস কৰাটো হৈছে গাঁওখনৰ সামাজিক শক্তি। গাঁওখনত দুটা মছজিদ আৰু আন দুটা ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আছে। তদুপৰি, ইয়াত আছে এখন মহিলা সমিতি, এটা ক্ৰীড়া সংঘ, ২০টা আত্মসহায়ক গোট আৰু দুটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ।

বাস্তৱিক সম্পদ ঃ গাঁওখনত তিনিখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰু দুটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আছে। গাঁওখনৰ পৰা দুই কিলোমিটাৰ দূৰৈত এটা বাছ আস্থান অৱস্থিত। গাঁওখনত মজলীয়া বিদ্যালয় আছে। গাঁওখনৰ বাহিৰত ৫ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত এখন খেলপথাৰ আছে। গাঁওখনত খোৱাপানীৰ পৰ্যাপ্ত ব্যৱস্থা আছে। গাঁওখনত সৰ্বমুঠ ৫০০টা টিউবৱেল আৰু দহটা কুঁৱা আছে।

আৰ্থিক সম্পদ ঃ মুঠ ৬০০জন লোকৰ বেংক একাউণ্ট আছে। গাঁওবাসীয়ে ভাৰতীয় ষ্টেট বেংক আৰু পঞ্জাব নেচনেল বেংকৰ ওপৰত সৰ্বাধিক নিৰ্ভৰশীল। গাঁওখনৰ পৰা দুই কিলোমিটাৰ দূৰত্বৰ জুৰীয়াত থকা বেংকৰ পৰা সেৱা লাভ কৰি আহিছে। ইয়াৰ উপৰি গাঁৱৰ বাসিন্দাসকলে মহাজনৰ পৰা ব্যক্তিগত সুতত ঋণ গ্ৰহণ কৰি আহিছে।

৪.২ ঃ জীৱিকা সম্পদ-পঞ্চভূজ

গাঁওখনত উপলব্ধ ৫ প্ৰকাৰৰ জীৱিকাৰ সম্পদৰ বিশ্লেষণৰ ভিত্তিত এটা জীৱিকা-পঞ্চভূজ তৈয়াৰ কৰা হয়। জীৱিকা-পঞ্চভূজটো ভাৰসাম্যহীন আৰু উপযুক্ত জীৱিকাৰ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰি ইয়াৰ দূৰত্ব কমাব পাৰি। এই বিষয়ে পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত আলোচনা কৰা হৈছে।

৪.৩ দুৰ্বলতা প্ৰসংগ বিশ্লেষণ

বিভিন্ন অধ্যয়নৰ জৰিয়তে গাঁওখনৰ পাঁচটা জীৱন নিৰ্বাহ সম্পদেৰে চহকী যদিও কিছুমান নিয়মীয়া দুৰ্বলতাৰ ফলত ইয়াৰ জীৱিকা বিকাশৰ লক্ষ্য পূৰণ কৰিব পৰা হোৱা নাই।

গাঁওখনে মুঠতে তিনি প্ৰকাৰৰ দুৰ্বলতাৰ সন্মুখীন হৈ আহিছে। সেইসমূহ হ'ল মেলেৰিয়া, বানপানী আৰু কীট-পতংগৰ আক্ৰমণ। প্ৰতি বছৰেৰে জুন, জুলাই আগষ্ট মাহত ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপ-নদীসমূহৰ বাঢ়নী পানীয়ে অঞ্চলটো বুৰাই আহিছে। এই বানপানীৰ ফলত কেৱল মানুহেই নহয়, বন্য জীৱ-জন্তুৱেও যথেষ্ট দুৰ্ভোগ ভুগি আহিছে। বানপানীৰ পিছত মেলেৰিয়াৰ দৰে ৰোগে জুন, জুলাই, আগষ্ট মাহত সংহাৰী ৰূপ ধাৰণ কৰাৰ ফলত বহুসংখ্যক লোকৰ মৃত্যু হয়। অঞ্চলটোৰ তৃতীয়টো মূল দুৰ্বলতা হৈছে কীট-পতংগৰ আক্ৰমণ। বিশেষকৈ জানুৱাৰী, ফেব্ৰুৱাৰী, মাৰ্চ, এপ্ৰিল আৰু মে' মাহত কীট-পতংগৰ আক্ৰমণ সৰ্বাধিক হয়।

৪.৪ ঋতুগত সময়

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) গাঁৱৰ লোকসকল মূলতঃ কৃষি কাৰ্য আৰু মৎস্য পালনত জীৱন নিৰ্বাহৰ বাবে নিৰ্ভৰশীল। ৰবি শস্যৰ লগতে বড়োধান, সৰিয়হ আৰু মৰাপাটৰ খেতি গাঁওখনৰ লোকসকলে কৰি আহিছে। বড়োধান শীতৰ আৰম্ভণিতে শৰৎ কালত কৰা হয়। জুন-আগষ্ট মাহত বানপানী আৰু বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱে গাঁওখনত যথেষ্ট সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰি আহিছে। কেৱল শস্য নষ্টই নহয়, ইয়াৰ ফলত সম্পত্তিৰো ক্ষতিসাধন হৈছে। বছৰৰ প্ৰতিটো সময়তে বন গাহৰি আৰু হাতীয়ে উপদ্ৰৱ চলায়। তদুপৰি শীত আৰু শীতৰ প্ৰাক্‌ক্ষণত বনৰীয়া ম'হৰ খেতিপথাৰলৈ প্ৰব্ৰজন ঘটে।

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ ঋতুগত সময় কেলেণ্ডাৰ

<table>
<tr><th>মাহ</th><th>জানু</th><th>ফেব্ৰু</th><th>মাৰ্চ</th><th>এপ্ৰিল</th><th>মে'</th><th>জুন</th><th>জুলাই</th><th>আগষ্ট</th><th>ছেপ্টে</th><th>অক্টো</th><th>নৱে</th><th>ডিচে</th></tr>
<tr><td rowspan="3">খেতি</td><td colspan="5">বড়োধান</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">সৰিয়হ</td><td colspan="4">মৰাপাট</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">ৰবিশস্য</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">ৰবিশস্য</td></tr>
<tr><td rowspan="3">তাণ্ডৱ (বানপানী আৰু বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ)</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">বানপানী</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="12">হাতী আৰু বনগাহৰি</td></tr>
<tr><td colspan="4">ম'হ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">ম'হ</td></tr>
</table>

৫। বৰ্তমান চলিত পৰিকল্পনা আৰু আঁচনি

এই অঞ্চলটোত মাইক্ৰ'প্লেনিঙৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ থকা বৰ্তমান চলিত পৰিকল্পনা আৰু কাৰ্যকৰী ব্যৱস্থা তথা প্ৰক্ৰিয়া সন্দৰ্ভত এই অধ্যায়টোত আলোচনা কৰা হৈছে। ৰাজ্যখনৰ বনাঞ্চলসমূহৰ বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ, বনানিকৰণ আৰু দীৰ্ঘম্যাদী বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত একত্ৰিত কৰা কাৰ্যকৰী আঁচনিসমূহ আটাইতকৈ গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হৈছে। বন্যপ্ৰাণী অঞ্চলসমূহত এই আঁচনিসমূহক ব্যৱস্থাপনা আঁচনি আৰু ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষিত অঞ্চলসমূহত ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণ আঁচনি হিচাপে জনা যায়। একেদৰে বনাঞ্চলৰ গাঁওসমূহত বন বিভাগে জনজাতি উপ-পৰিকল্পনা (টি এছ পি) আৰু অনুসূচিত জাতি সংযোগী পৰিকল্পনা (এছ চি পি)ৰ দৰে কেইবাখনো আঁচনি ৰূপায়ণ কৰিছে। তদুপৰি শিক্ষা, স্বাস্থ্য, শক্তি, জলসিঞ্চন আৰু জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত কেইবাটাও বিভাগে সেৱা আগবঢ়াই আহিছে। এই বিভাগসমূহে সময়ে সময়ে এই গাঁওসমূহত বিভিন্ন আঁচনি ৰূপায়ণ কৰিছে।

অসম যুটীয়া (নাগৰিকৰ অংশগ্ৰহণ) বনানিকৰণ ব্যৱস্থাপনা বিধি, ১৯৯৮ ঘোষণা কৰাৰ পিছতে যুটীয়া বন ব্যৱস্থাপনা আৰম্ভ কৰা হয় আৰু ২০০২ চনত জে এফ এম চি আৰু ই ডি চি গঠন কৰা হয়। ইয়াৰ পূৰ্বে যুটীয়া বন ব্যৱস্থাপনা অথবা জে এফ এম চক্ৰ গঠনৰ বাবে কিছুমান কাৰ্যকৰী আঁচনি গ্ৰহণ কৰা হৈছিল। অৱশ্যে ৰাষ্ট্ৰীয় কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা বিধি, ২০১৪ য়ে মাইক্ৰ'প্লেনিঙক সঠিক গতি দিবলৈ সক্ষম হয় আৰু ইয়াক কাৰ্যকৰী কৰাত সবিশেষ বিধান সন্নিৱিষ্ট কৰা হয়।

৫.১ ঃ ই ডি চিৰ চমু ইতিহাস

১৯৯৫-৯৬ চনত ভাৰত চৰকাৰে দেশৰ সাতখন সংৰক্ষিত অঞ্চলত ভাৰতীয় পাৰিপাৰ্শ্বিক বিকাশ প্ৰকল্প (আই ই ডি পি) নামেৰে পাঁচ বছৰীয়া পাইলট প্ৰকল্প গ্ৰহণ কৰে। বাক্সা ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণ-পালামাট ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণ, ৰান্দামাব'ৰ ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণ, গিৰ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান, পেঞ্চ ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণ নাগাৰাহ'ল ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণ আৰ পেৰিয়াৰ ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণত অঞ্চলত এই প্ৰকল্প গ্ৰহণ কৰা হয়। ইয়াৰ মূল লক্ষ্য হৈছে অঞ্চলসমূহৰ সম্ভাৱনীয়তাক সুৰক্ষিত কৰা। আই ই ডি পিয়ে পাৰিপাৰ্শ্বিক বিকাশ এক কৌশল হিচাপে গ্ৰহণ কৰাৰ লগতে স্থানীয় লোকৰ সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ ওপৰত প্ৰভাৱ তথা সংৰক্ষিত অঞ্চলৰ স্থানীয় লোকৰ ওপৰত প্ৰভাৱ উভয় সমস্যা সমাধানৰ জৰিয়তে জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যতা সংৰক্ষণৰ লক্ষ্য বান্ধি লৈছে। সংক্ষেপতে ভাৰতৰ ভিতৰত আই ই ডি পি হৈছে এক উল্লেখনীয় প্ৰকল্প। এক উচ্চাকাংক্ষী লক্ষ্যৰে আৰম্ভ হোৱা এই প্ৰকল্প নাগৰিক সমাজৰ দ্বাৰা সমালোচিত হোৱা সত্বেও লেহেমীয়া গতি, গভীৰভাৱে পুনৰ চিন্তন আৰু এম চি আৰৰ অবয়ৱ সংক্ষিপ্তকৰণেৰে অৱশেষত প্ৰকল্পটোৱে লক্ষণীয় সফলতা লাভ কৰে (ব্যঘ্ৰ প্ৰকল্প, ভাৰত-২০০৪)।

বৰ্তমান নগাঁও বন্যপ্ৰাণী খণ্ডৰ অধীনত ২৮ খন পঞ্জীয়নভুক্ত ই ডি চি আৰু এইসমূহ কাজিৰঙা ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণৰ এফ ডি এৰ প্ৰশাসনিক নিয়ন্ত্ৰণাধীন। অতিৰিক্তভাৱে নগাঁও বন্যপ্ৰাণী খণ্ডৰ অধীনত আন ১০ টা ই ডি চিৰ প্ৰস্তাৱ দিয়া হৈছে। কাজিৰঙা ব্যঘ্ৰ সংৰক্ষণৰ অধীনৰ বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য আৰু সংৰক্ষিত বনাঞ্চলসমূহৰ সকলো সীমামূৰীয়া গাঁৱত পৰিৱেশ বিকাশ কমিটী গঠন কৰা হ'ব। বাকী থকা ই ডি চিসমূহ গঠন হোৱাৰ লগে লগে সকলো ই ডি চিৰ প্ৰতিনিধিৰে ই ডি চি মহাসংঘ গঠন কৰা হ'ব। বিভিন্ন ধৰণৰ উপাৰ্জনমুখী কামৰ বাবে প্ৰত্যেকখন গাঁৱতে আত্মসহায়ক গোট গঠন কৰা হ'ব। অঞ্চলটোৰ সীমামূৰীয়া গাঁওসমূহ বিদ্যালয়সমূহত ৰাষ্ট্ৰীয় সেউজ বাহিনীৰ অধীনৰ বৰ্তমানে থকা পাৰিপাৰ্শ্বিক ক্লাবসমূহক প্ৰকৃতি ক্লাবলৈ পৰিৱৰ্তন কৰা হ'ব। পাৰিপাৰ্শ্বিক ক্লাব নোহোৱা স্থানসমূহত এনে ক্লাব গঠন কৰিবলৈ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা হ'ব। একেদৰে পৰিৱেশ আৰু ইয়াৰ মূল্য সন্দৰ্ভত লোকসকলক শিক্ষা প্ৰদানকৰিবলৈ স্বতন্ত্ৰভাৱে গঠিত সংস্থা আৰু প্ৰতিষ্ঠানক প্ৰকৃতি ক্লাবসমূহত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পাৰি।

৫.২ ঃ অতীজত বন বিভাগে লোৱা পদক্ষেপ

২০১১-১২ বৰ্ষত নগাঁও বন্যপ্ৰাণী খণ্ডত ব্যঘ্ৰ প্ৰকল্পৰ অধীনত গ্ৰহণ কৰা আঁচনি আৰু ইয়াৰ ব্যয়ৰদ তথ্য দাঙি ধৰা হৈছে।

ক্ৰমিক নং	কামৰ প্ৰকাৰ	আবণ্টন			প্ৰকৃত		
		মুঠ ৰাশি (লাখত)	সংখ্যা	স্থান	মুঠ ৰাশি (লাখত)	সংখ্যা	স্থান
(১)	**আন্তঃগাঁথনি উন্নয়ন**						
(ক)	কালভাৰ্ঠ আৰু পথ	৫.০০	এল এছ	লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	২.০০	এল এছ	লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(২)	**মানৱ-বন্যপ্ৰাণী সংঘাত**						
(ক)	ক্ষতিপূৰণ আৰু উপদ্ৰৱ ৰোধ কাৰ্য	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(৩)	**পৰিৱেশ উন্নয়ন আৰু ৰাজহুৱা সজাগতা ঃ সহাৰস্থান**						
(ক)	স্থানীয় লোকসকলৰ বাবে প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী	১২.০০	বাকী থকা ১২ ইডিচিত	মুখ্য কাৰ্যালয় লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	৭.০০	৬ ই ডি চি	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(খ)	ইডিচিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা অনুসৰি পৰিৱেশ উন্নয়ন কাৰ্য	২৫.০০	৫খন ই ডি চি	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			

(গ)	বনাঞ্চলৰ গাঁও (জনজাতি) ঃ পাৰাৰটিলাৰ, হস্ততাঁত ইত্যাদি	৫.০০	৮ খন গাঁও	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(৪)	**গৱেষণা**						
(ক)	কৰ্মশালা, প্ৰশিক্ষণ আলোচনাচক্ৰৰ আয়োজন	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(খ)	ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন, বন্যপ্ৰাণী অধ্যয়ন আৰু নিৰীক্ষণ	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(গ)	ফৰেনচিক সামগ্ৰী	০.০৫	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(৫)	**কৰ্মচাৰীৰ বিকাশ আৰু সক্ষমতা সৃষ্টি**						
(ক)	পৰিৱেশ-পৰ্যটন উৎসাহ	৩.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
	পৌনঃপৌনিক খৰচ						
	চোৰাং চিকাৰবিৰোধী কাৰ্য						
(১)	পহৰাত নিয়োজিত স্থানীয় সুৰক্ষা	১০.৮০	৩টা বাহিনী	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	৭.২৬	৩টা বাহিনী	লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ

	বাহিনীৰ মাননি		প্ৰতিমাহে ৩,০০০ টকাকৈ				
(২)	চোৰাংচোৰাক পুৰস্কাৰ	০.৫০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	০.১৫	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
	মানৱ-বন্যপ্ৰাণীৰ সংঘাত						
(৩)	সজাগতা, শিক্ষা আৰু প্ৰশিক্ষণ	১.০০	এল এছ				
	পৰিৱেশ উন্নয়ন আৰু ৰাজহুৱা সজাগতা সহাৰস্থান			মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(৪)	স্থানীয় লোকৰ বাবে মুকলি দৰ্শন	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(৫)	সজাগতা কাৰ্যসূচী	০.৫০	এল এছ	সংমণ্ডল	০.৫০	এল এছ	সংমণ্ডল

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য

নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল, নগাঁও

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ ৰ পৰা ২০২৬-২৭)

অধ্যায় - দুই

৬। ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য, সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা (SWOT) আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ

৬.১ ঃ

গাঁও পৰ্যায়ৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা হৈছে প্ৰয়োজনভিত্তিক আৰু স্থানবিশেষ গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা। এই পৰিকল্পনাৰ গোট যথেষ্ট সৰু হোৱা বাবে ইয়াক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা বুলি কোৱা হয়। ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ দ্বাৰা উপনীত হ'ব খোজা দুটা লক্ষ্য হৈছে—

(১) জীৱিকাৰ বিকাশ

(২) জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিক ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰা

ভাৰত চৰকাৰৰ দ্বাৰা গ্ৰহণ কৰা যুটীয়া বন ব্যৱস্থাপনা কাৰ্যসূচীৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈছে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা। সম্প্ৰদায়সমূহৰ লোকসকলৰ সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণেৰে প্ৰস্তুত কৰা সাধাৰণ তথ্যই ইয়াৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা। সম্প্ৰদায় (গাঁও) হৈছে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ এটা গোট। এই তথ্যৰ লক্ষ্য হৈছে স্থানীয় প্ৰয়োজন অনুসৰি বনজ সম্পদ আৰু বন বিভাগৰ আঁচনিৰ লক্ষ্যৰ মাজত যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰা। জে এফ এম বিধি, ২০০০ অনুসৰি গাঁৱত এক বিশদ পি আৰ এ অনুশীলনৰ অন্ততহে বন বিষয়া আৰ জে এফ এম চিয়ে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিব লাগে। জে এফ এম চি আৰু ই ডি চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা বন বিভাগৰ কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনাৰ সৈতে একে হোৱা উচিত। এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলা উভয় সদস্যৰ অংশগ্ৰহণেৰে প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ২০১৬ চনৰ মে' মাহত ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন)ৰ প্ৰতিনিধি আৰু সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা গ্ৰহণ কৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য মূল্যাংকন (পি আৰ এ)ৰ অন্তত এই তথ্য প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এইক্ষেত্ৰত গ্ৰহণ কৰা বিভিন্ন পদক্ষেপ তলত সংক্ষেপে দাঙি ধৰা হ'ল—

(ক) এই প্ৰকল্পৰ লক্ষ্যৰ বিষয়ে আলোচনা কৰাৰ লগতে সম্প্ৰদায়টোৰ সন্দৰ্ভত বিভিন্ন প্ৰয়োজনীয় তথ্য সংগ্ৰহ আৰু সহযোগিতা বিচাৰি ২০১৬ চনৰ মে' মাহত সভা অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল।

(খ) উপলব্ধ প্ৰক্ৰিয়া অনুসৰি সম্প্ৰদায়টোৰ প্ৰাৰম্ভিক তথ্য গ্ৰহণ।

(গ) পৰৱৰ্তী সময়ত গাঁৱত আলোচনাৰ জৰিয়তে সংগৃহীত তথ্যৰ সত্যাসত্য নিৰূপণ।

(ঘ) সম্প্ৰদায়টোত অংশগ্ৰহণ আৰু প্ৰতিক্ৰিয়া অনুসৰি কৰ্মসূচীৰ ৰূপৰেখা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

প্ৰকল্পৰ নীতি অনুসৰি ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ সংকলন কৰিছে আৰ জি ভি এনে। এই তথ্য সন্দৰ্ভত ই ডি চিৰ সদস্য আৰু স্থানীয় বন বিভাগৰ বিষয়াসকলৰ সৈতে আলোচনা কৰি ২০১৬ চনৰ জুলাইত সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

৬.২ প্ৰয়োজন পুনৰীক্ষণ আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ

সম্পদ পুনৰীক্ষণ, দক্ষতা পুনৰীক্ষণ, জীৱিকা সম্পদ মেপিং আৰু দুৰ্বলতা পুনৰীক্ষণৰ ভিত্তিত উদ্দেশ্যধৰ্মী গোট আলোচনা, পি আৰ এ অনুশীলন, গাঁও পৰ্যায়ৰ আৰু পৰিয়াল পৰ্যায়ৰ জৰীপৰ জৰিয়তে প্ৰয়োজন পুনৰীক্ষণ, ব্যৱধান বিশ্লেষণ আৰু সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা বিশ্লেষণ কৰা হয়। এই বিশ্লেষণৰ ভিত্তিত কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা, জীৱিকা, গাঁও উন্নয়ন কৌশল আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা ই ডি চিৰ কাৰণে প্ৰস্তুত কৰা হয়।

প্ৰশিক্ষণ প্ৰয়োজন সমীক্ষা ঃ

(ক) বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য, দীৰ্ঘম্যাদী বিকাশ, জলবায়ু পৰিৱৰ্তন বিষয়, লিংগ বৈষম্য, বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তি, পানী আৰু অনাময়ৰ প্ৰয়োজনীয়তা, ভূমি আৰু জল সংৰক্ষণ, বানপানী ব্যৱস্থাপনা আদি বিষয়ত নিয়মীয়া সজাগতা কাৰ্যসূচী অনুষ্ঠিত কৰি সম্প্ৰদায়টোৰ সক্ষমতা সৃষ্টি কৰিব পাৰি। গ্ৰাম্য বিকাশৰ কৰ্মসূচীতো একেধৰণৰ এক ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ প্ৰস্তাৱ ৰখা হৈছে।

(খ) দক্ষতা বিকাশ ঃ

জীৱন নিৰ্বাহৰ প্ৰক্ৰিয়া উন্নত কৰা বাবে দক্ষতা বিকাশ আৰু যন্ত্ৰ-পাতিৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ, প্ৰক্ৰিয়া আৰু পদ্ধতি সন্দৰ্ভত নিয়মীয়া পুনৰীক্ষণ ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ বাবে কৰ্মসূচীত প্ৰস্তাৱ ৰখা হৈছে।

ব্যৱধান বিশ্লেষণ ঃ

আন্তঃগাঁথনিৰ অভাৱ।

বানপানীৰ বাবে উপযুক্ত প্ৰতিৰোধ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।

শোচনীয় পথ যোগাযোগ।

শোচনীয় পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা।

৬.৩ ঃ সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা (এছ ডব্লিউ অ' টি) বিশ্লেষণ

সম্প্ৰদায়টোৰ পুৰষ-মহিলাৰ অংশগ্ৰহণেৰে এই বিশ্লেষণ সম্পন্ন কৰা হৈছে।

সবলতা ঃ

(১) পৰম্পৰাগত দক্ষতা
(২) কেঠাৰ পিৰশ্ৰমী সম্প্ৰদায়
(৩) প্ৰচোৰ কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন

দুৰ্বলতা ঃ

(১) নিৰক্ষৰতা
(২) ঘন জনবসতি
(৩) জনবসতিৰ তুলনাত কৃখিভূমিৰ কম পৰিমাণ
(৪) শোচনীয় পথ

সুযোগ ঃ

(১) মৰাপাটৰ খেতিৰ সম্পসাৰণ
(২) মীন পালন
(৩) ৰবি খেতি

শংকা ঃ

(১) বানপানী
(২) বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ
(৩) বজাৰৰ মূল্যবৃদ্ধি
(৪) গাঁওখনৰ ভিতৰুৱা অৱস্থিতি

৬.৪ ঃ অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য মূল্যাংকন (PRA) **অনুশীলন**

লাওখোৱা বনগাঁৱত গুৱাহাটীস্থিত আৰ জি ভি এনৰ দল উপস্থিত হৈ পি আৰ এ অনুশীলন কৰে।

তাৰিখ ঃ ১৭-০৫-২০১৬

স্থান ঃ লাওখোৱা বনগাঁও

উপস্থিতিৰ সংখ্যা ঃ ৩০

উপস্থিত থাকে ঃ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ বিষয়া, গাঁওবুঢ়া, গাঁওখনৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আদি। পি আৰ এ আৰু এফ জি ডিৰ সময়ত উপস্থিত লোকৰ তালিকা পৰিশিষ্ট-VI আৰু VIIত দিয়া হৈছে। পৰিশিষ্ট-VIII-কৰ পৰা VIII-ঘলৈ পি আৰ এ মানচিত্ৰ গাঁঠি দিয়া হৈছে।

এই সন্দৰ্ভত বিশদ বিৱৰণ আৰু পুংখানুপুংখ অধ্যয়নৰ পূৰ্বে গাঁও পৰ্যায়ত সজাগতা আৰু দিক্‌দৰ্শন কাৰ্যসূচী অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই কাৰ্যসূচীত সামৰি লোৱা মূল বিষয়সমূহ হৈছে ঃ

(১) অংশগ্ৰহণমূলক পৰিকল্পনা
(২) অংশগ্ৰহণমূলক কাৰ্যসম্পাদন আৰু পদ্ধতি
(৩) ক্ষুদ্ৰ ঋণৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু ই ডি চি-জে এফ এম চিৰ ভূমিকা
(৪) পৰিৱেশ সম্পৰ্কীয় বিষয়
(৫) জলবায়ু পৰিৱৰ্তন
(৬) পাৰিপাৰ্শ্বিক ভাৰসাম্য আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিক ব্যৱস্থাপনা (পৰম্পৰাগত আৰু বৈজ্ঞানিক)
(৭) বহনক্ষম জীৱিকা ফ্ৰেমৱৰ্ক
(৮) জীৱিকা সম্পদৰ পঞ্চভূজ আৰু সামাজিক সম্পদৰ গুৰুত্ব
(৯) আত্মসহায়ক গোট আৰু ক্লাষ্টাৰ গঠন, বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিকৰণ
(১০) বজাৰ আৰু মূল্য সংযোজন
(১১) উন্নয়নৰ সূচী আৰু পৰিৱেশ তথা পাৰিপাৰ্শ্বিক ভাৰসাম্যৰে ইয়াৰ সম্পৰ্ক
(১২) লিংগজনিত বিষয় আৰু লিংগ সমতা

পৰ্যবেক্ষণ ঃ সম্প্ৰদায়সমূহে আলোচনা আৰু পি আৰ এ অনুশীলনত সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰে। তলত উল্লেখ কৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়সমূহ পোহৰলৈ আহে।

(১) পুঁজি আৰু প্ৰকল্পৰ অভাৱত ইয়াৰ পূৰ্বে ই ডি চি আৰু জে এফ এম চি সক্ৰিয় নাছিল বুলি লোকসকলে অৱগত কৰায়।
(২) অতীতত ই ডি চি আৰু জে এফ এম চিত মাত্ৰ কেইটামান সজাগতা আৰু দিক্‌দৰ্শন কাৰ্যসূচী অনুষ্ঠিত হৈছিল।

(৩) ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ গুৰুত্বক তেওঁলোকে উৎসাহিত কৰাৰ লগতে সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোত সম্পূৰ্ণ সমৰ্থন আৰু সহযোগিতা আগবঢ়ায়।

(৪) বহুসংখ্যক এন জি অ'ই ই ডি চি-জে এফ এম চিসমূহ পৰিদৰ্শন কৰি কেৱল তথ্যহে সংগ্ৰহ কৰে। অঞ্চলটোত কোনো ধৰণৰ উন্নয়নমূলক আঁচনি গ্ৰহণ নকৰে।

(৫) প্ৰথমবাৰৰ বাবে এ পি বি এফ চিৰ অধীনত আৰ জি ভি এনে সম্প্ৰদায়টোৰ সৈতে মত বিনিময় কৰাৰ লগতে প্ৰকল্পটোৰ বিষয়ে সজাগতাৰ সৃষ্টি কৰে। লগতে বিকাশ আৰু উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত পৰিৱেশ আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিক দিশকে ধৰি বিভিন্ন উন্নয়নমূলক বিষয়তো সজাগতা সৃষ্টি কৰে।

(৬) পৰিৱেশ, বনানিকৰণ আৰু কীট-পতংগ নিয়ন্ত্ৰণ, পোহনীয়া জীৱ-জন্তু চোৰা-চিতা আদিৰ দৰে জীৱিকাৰ বিষয়সমূহত সম্প্ৰদায়টো পৰম্পৰাগত আৰু স্থানীয় জ্ঞানেৰে সমৃদ্ধ।

(৭) বতৰ পৰিৱৰ্তন আৰু ইয়াৰ ফলত কৃষি তথা স্বাস্থ্যৰ ওপৰত পৰা প্ৰভাৱক লৈ সম্প্ৰদায়টোৱে শংকা ব্যক্ত কৰে। লগতে বতৰ পৰিৱৰ্তন সন্দৰ্ভত বৈজ্ঞানিক জ্ঞান আহৰণৰ বাবে তেওঁলোকে আগ্ৰহ প্ৰকাশ কৰে।

(৮) বনাঞ্চল সুৰক্ষিত কৰি বতৰ পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণসমূহ নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ ভূমিকা সন্দৰ্ভত সম্প্ৰদায়টোৰ এক জনসচেতনতা পৰিলক্ষিত হৈছিল।

ৰাইজৰ প্ৰয়োজন পুনৰীক্ষণ ঃ পি আৰ এ অনুশীলন, দলীয় আলোচনা, গাঁওবাসী, ই ডি চিৰ সদস্য, বনকৰ্মী আৰু আন অংশীদাৰসকলৰ সৈতে মত-বিনিময়ৰ অন্তত গ্ৰাম্য উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা গ্ৰহণ কৰা হৈছে। অংশগ্ৰহণমূলকভাৱে সম্প্ৰদায়টোৰ প্ৰয়োজনীয়তা পুনৰীক্ষণ সম্পন্ন কৰা হয়। লোকসকলৰ প্ৰায়োজনীয়তা তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে শ্ৰেণীভুক্ত কৰিব পাৰি।

(১) গঠনমূলক প্ৰয়োজনীয়তা

(২) অগঠনমূলক প্ৰয়োজনীয়তা

এই প্ৰয়োজনীয়তাসমূহক পুনৰ দীৰ্ঘ্যমাদী আৰু হ্ৰস্বম্যাদী প্ৰয়োজনীয়তা হিচাপে দুটা ভাগত বিভক্ত কৰিব পাৰি। সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ সবিশেষ গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনাত উল্লেখ কৰা হৈছে।

লোকসকলৰ গঠনমূলক প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষভাৱে জীৱিকা উন্নয়নৰ সৈতে সম্পৰ্ক আছে। পথ, বিদ্যালয়, স্বাস্থ্যসেৱা, খোৱাপানী যোগান ব্যৱস্থা, কুঁৱা, শৌচাগাৰ নিৰ্মাণ, সামূহিক প্ৰেক্ষাগৃহ নিৰ্মাণ, বজাৰ গৃহ নিৰ্মাণ আদিৰ দৰে আন্তঃগাঁথনি উন্নয়নমূলক কাম-কাজ ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে।

আনহাতে, অগঠনমূলক প্ৰয়োজনীয়তাৰ ভিতৰত আছে দক্ষতা প্ৰশিক্ষণ, পশুপালন, স্বাস্থ্য সেৱা, ভ্ৰাম্যমাণ চিকিৎসকৰ দল, গাঁৱৰ বিদ্যালয়সমূহত শিক্ষক, বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিকৰণৰ প্ৰশিক্ষণ তথা সজাগতাৰ সক্ষমতা সৃষ্টি, আত্মসহায়ক গোট গঠন, ই ডি চিৰ বাবে উন্নয়ন পুঁজি, কেঁচামালৰ ব্যৱস্থা, পৰম্পৰাগত সামগ্ৰীসমূহৰ মূল্য সংযোজন আৰু বজাৰ ব্যৱস্থা ইত্যাদি।

৭। গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা ঃ

গাঁও উন্নয়নৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে বহুসংখ্যক প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী গ্ৰহণৰ প্ৰস্তাৱ দিয়ে। প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ ভিতৰত আছে আন্তঃগাঁথনি উন্নয়ন আৰু দক্ষতা বিকাশ। এই দুয়োটাৰে মাজত প্ৰত্যক্ষ সম্পৰ্ক আছে। সামগ্ৰিক বিকাশৰ বাবে সম্প্ৰদায়টোৰ সদস্যসকলে পৰিকল্পনা কৰা পদক্ষেপসমূহ এনেধৰণৰ—

(১) পৰিয়ালসমূহৰ অনাময় ব্যৱস্থা অত্যন্ত শোচনীয় আৰু অপৰিষ্কাৰ হোৱা বাবে শীঘ্ৰে প্ৰত্যেক পৰিয়ালতে শৌচাগাৰ আৰু খোৱাপানীৰ সুবিধা উপলব্ধ কৰোৱাটো অত্যন্ত জৰুৰী। ইয়াৰ ফলত গাঁওখনৰ স্বাস্থ্যৰ মান উন্নত হ'ব।

(২) গাঁৱৰ ৰাস্তাসমূহ উন্নত কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে, বিশেষকৈ নুৰ মহম্মদৰ ঘৰৰ পৰা আব্দুল কৰিমৰ ঘৰলৈ এই পথছোৱা। এই পথটোৱে বজাৰৰ লগতে স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ, বিদ্যালয় আদি গুৰুত্বপূৰ্ণ বিভাগসমূহ সংযোজিত কৰিছে। আনহাতে তলতলা বান্ধৰ ওপৰত এখন দলঙৰো প্ৰয়োজন আছে আৰু এই দলংখনে গাঁওবাসীক অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাইৰ সৈতে সংযোগ ঘটোৱাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা ল'ব।

(৩) দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ পৰিয়ালসমূহক ৰন্ধন গেছ সংযোগৰ ব্যৱস্থা কৰিলে কাঠখৰিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল হ্ৰাস পাব আৰু এয়া বনাঞ্চল সংৰক্ষণত সহায়ক হ'ব।

(৪) পৰিয়ালসমূহৰ বাসগৃহত বিজুলী সংযোগৰ ব্যৱস্থা নাই। সেয়েহে গাঁওখনত সৌৰচাকিৰ ব্যৱস্থা কৰিলে পৰিয়ালসমূহ উপকৃত হ'ব। ইয়াৰ জৰিয়তে পৰিয়ালসমূহৰ কেৰাচিন, কাঠখৰি আদিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা আৰু ব্যয় হ্ৰাস পাব।

(৫) ই ডি চিৰ আনুষ্ঠানিক কামৰ বাবে গাঁওখনত কোনো আন্তঃগাঁথনি নাই। গতিকে গাঁওখনৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ সমীপতে এটা সামূহিক প্ৰেক্ষাগৃহ (৬০×৪০ ফুট)ৰ প্ৰয়োজন।

উপৰোক্ত বিষয়সমূহৰ উপৰি প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ)ৰ জৰিয়তে গাঁওবাসীয়ে নিৰ্বাচন কৰা আন কিছুমান উন্নয়নমূলক পদক্ষেপ ৭.১ নম্বৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হৈছে।

৭.১ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ)ৰ স্থানাংক

স্থানাংক	স্থানাংক অনুযায়ী ই পি এ	অৱস্থিতি/প্ৰয়োজন
১	চিলাইৰ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ	সুঁতিৰপাৰ লাট কাৰ্যালয়ৰ ওচৰত
২	ৰন্ধন গেছৰ নতুন সংযোগ	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত বি পি এল পৰিয়ালৰ বাবে
৩	মমবাতি উদ্যোগ স্থাপন	সুঁতিৰপাৰ বজাৰৰ ওচৰত
৪	জলসিঞ্চনত পাৱাৰ পাম্পৰ ব্যৱস্থা	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত কৃষকক
৫	দুগ্ধ উৎপাদনৰ বাবে জাৰ্চী গৰু	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত পৰিয়াল
৬	মৎস্য পালনৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু কৰ্মশালা	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত পৰিয়াল
৭	ব্ৰইলাৰ পালনৰ সুবিধা	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত পৰিয়াল

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division,
Kaliman, Nagaon, Assam

৮। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

গাঁওখনৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা কৰাৰ সময়ত ই ডি চিৰ সদস্য আৰু আৰ জি ভি এনৰ সহযোগত বনাঞ্চলৰ সীমামূৰীয়া গাঁওসমূহত আৰ্থ-সামাজিক সমীক্ষা আৰু পি আৰ এ অনুশীলন কৰা হৈছে। পি আৰ এ আৰু দলীয় আলোচনাৰ জৰিয়তে বিভিন্ন উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্য (আই জি এ) চিনাক্ত কৰা হয়। সম্প্ৰদায়টোৱে চিনাক্ত কৰা কিছুমান গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্য হৈছে— মৎস্য পালন, পাচলি খেতি, হাঁহ-কুকুৰা পালন, দুগ্ধ উৎপাদন, মৌপালন, কাঠফুলা খেতি, নাৰ্ছাৰী, চিলাই, ক্ষুদ্ৰ শিল্প, মৰাপাট শিল্প, বাঁহশিল্প, মমবাতি প্ৰস্তুতকৰণ, ধূপকাঠি নিৰ্মাণ, আচাৰ প্ৰস্তুতকৰণ ইত্যাদি। উৎপাদনৰ পিছত পেকেজিং, বটলিং আৰু বৃত্তিমূলক লেবেলিঙৰ জৰিয়তে সামগ্ৰীসমূহৰ মূল্য সংযোজন কৰিব পৰা যায়। আই জি এৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কেঁচা সামগ্ৰী, যন্ত্ৰ-পাতি চিনাক্ত কৰা হৈছে। 'ভ্ৰাম্যমাণ বজাৰ'ৰ জৰিয়তে উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহৰ প্ৰদৰ্শন আৰু বিক্ৰীৰ জৰিয়তে এক মাৰ্কেটিং প্লেটফৰ্ম প্ৰদানৰ বাবে জে এফ এম চি-ই ডি চিয়ে প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিছে।

৮.১ ঃ জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন স্থানাংক

(১) কৃষি

(২) মৎস্য পালন

(৩) চিলাই

(৪) ইলেক্ট্ৰিচিয়ান

৮.২ ঃ জীৱিকাৰ সুযোগ

জীৱিকাৰ সুযোগসমূহ তলত দিয়া ধৰণে চিনাক্ত কৰা হৈছে।

* কৃষি আৰু উদ্যান শস্য
* পশুধন
* দক্ষতা বিকাশ
* মৎস্য পালন

৮.৩ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

কৃষি আৰু উদ্যান শস্যৰ ক্ষেত্ৰৰ মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ হ'ল—

(ক) বানপানী

(খ) বজাৰৰ সুবিধাৰ অভাৱ

(গ) বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ

সুযোগসমূহ হ'ল—

(ক) বজাৰ সংযোগ

(খ) কৃষিৰ বাণিজ্যিকীকৰণ

(গ) জৈৱিক খেতি।

৮.৪ ঃ পশুধন

প্ৰতিবন্ধকতা ঃ

(ক) পশুখাদ্যৰ অভাৱ

(খ) পশু চিকিৎসা সেৱাৰ অভাৱ

(গ) বানপানীৰ পিছত হোৱা বেমাৰ

সুযোগসমূহ ঃ

(ক) দুগ্ধ উৎপাদন

(খ) হাঁহ আৰু কুকুৰা পালন

(গ) গাহৰি পালন

৮.৫ ঃ কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (এন টি এফ পি)

মূল প্ৰতিবন্ধকতা

(ক) মূল্য সংযোজন, সংসাধন আৰু পেকেজিং গোটৰ অভাৱ

(খ) বজাৰৰ যোগসূত্ৰৰ অভাৱ

(গ) গাঁৱৰ সীমাৰ ভিতৰত উপলব্ধতাৰ অভাৱ

সুযোগসমূহ ঃ

ক) পৰম্পৰাগত ঔষধ প্ৰস্তুতকৰণ

খ) আয় সৃষ্টিৰ ক্ষিপ্ৰতা

গ) মূল্য সংযোজিত সামগ্ৰী

৮.৬ ঃ বিশেষ দক্ষতা

মূল প্ৰতিবন্ধকতা ঃ

(ক) শোচনীয় পৰম্পৰাগত দক্ষতা, অনুশীলন

(খ) দক্ষতা উন্নয়নৰ বাবে সঠিক জ্ঞানৰ অভাৱ

(গ) আধুনিক যন্ত্ৰ-পাতিৰ ব্যৱহাৰৰ অভাৱ

সুযোগসমূহ ঃ

(ক) যুৱ উদ্যোগী

(খ) ধূপকাঠি, আচাৰ প্ৰস্তুতকৰণৰ দৰে ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ স্থাপন

(গ) চিলাই কাম

৮.৭ ঃ ঋণ সুবিধা

মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ

ক) বেংক ঋণৰ সুবিধাৰ অভাৱ

খ) উচ্চ সুতৰ হাৰ

গ) ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় সংস্থা সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ

ঘ) জনগোষ্ঠীটোৰ শোচনীয় অৱস্থা

মূল সুবিধাসমূহ

ক) বিভিন্ন চৰকাৰী আঁচনিৰ অধীনত সামৰি লোৱা

খ) ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান

গ) আত্মসহায়ক গোট গঠনৰ বাবে উৎসাহ

ঘ) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিসমূহক উদ্যোগ স্থাপনৰ বাবে পুঁজি যোগান

৮.৮ কৌশলগত ব্যৱস্থা

তলৰ জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাসমূহৰ বাবে ওপৰৰ পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহক কৌশলগত ব্যৱস্থা হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।

ক) কৃষি আৰু ইয়াৰ সংলগ্ন কাৰ্য

খ) বাঁহ শিল্প

গ) চিলাই আৰু এম্ব্ৰইডাৰী

ঘ) হস্তশিল্প

চ) কম্পিউটাৰ

ছ) গাড়ীচালনা

৮.৯ ঃ উপাৰ্জনৰ উৎস সৃষ্টিৰ কাৰ্যসূচী

গাঁওখনত পৰিকল্পনা কৰা মূল উপাৰ্জন সৃষ্টিকাৰী কাৰ্যসূচী হ'ল—

(১) মৰাপাট খেতি

(২) চিলাই

(৩) পশুধন প্ৰতিপালন

৮.১০ঃ আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্য

আত্মসহায়ক গোটসমূহে গাঁওখনত তলত উল্লেখ কৰা ধৰণৰ কাম কৰিব পাৰে

(১) মৰাপাট উৎপাদন

(২) চিলাই আৰু এম্ব্ৰইডাৰী

(৩) হস্তশিল্প

৮.১১ ঃ প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্ৰমণ (Exposure Trips)

নিম্নোক্ত প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্ৰমণসমূহ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে ঃ

১) ত্ৰিপুৰা-যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিসমূহৰ অঞ্চল (চুৰাইবাৰী)

২) উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল আৰু ভাৰতৰ অন্য ৰাজ্যৰ নিদৰ্শনমূলক কাম/পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিৰ পৰিকল্পনা গ্ৰহণ

৩) ট্ৰাইফেড (TRIFED)ৰ দ্বাৰা আয়োজিত বিভিন্ন প্ৰদৰ্শনী আৰু 'সৰস' (SARAS)ৰ দৰে মেলা আদিত অংশগ্ৰহণ

৪) বাঁহ আৰু হস্তশিল্প/ফাৰ্ণিচাৰ প্ৰস্তুতকৰণৰ প্ৰশিক্ষণৰ বাবে সমীপৰতী দেশলৈ ভ্ৰমণ

সংপৃক্তকৰণ ঃ

পৰিকল্পিত পদক্ষেপসমূহ ভাৰত চৰকাৰৰ তলত উল্লিখিত আঁচনিসমূহেৰে সংপৃক্ত কৰিব পাৰি ঃ

ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্ৰাম্য নিয়োগৰ কাৰণে

খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে।

গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিঞ্চন যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) — পানীৰ উৎস উন্নয়ন সহিতে জলসিঞ্চনৰ কাৰণে

ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission)

ঙ) দক্ষতা বিকাশ যোজনা (Skills Development Schemes)

চ) প্ৰধান মন্ত্ৰী উজ্জ্বলা যোজনা (Prime Minister Ujjwala Yojana)

ছ) এন আৰ এল এম (NRLM)

জ) এন আৰ এইচ এম (NRHM)

ঝ) বাঁহ অভিযান (Bamboo Mission)

ঞ) গ্ৰাম্য উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে সঠিক অন্য আঁচনি।

উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাক সহায় কৰাৰ লগতে ভৱিষ্যৎ প্ৰকল্পতো সহায় কৰিব।

৯। চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ বাবে বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা ঃ

এই বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা বন বিভাগ আৰু চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও পৰ্যায়ত কৰা সবিশেষ পি আৰ এ অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ মূল লক্ষ্য হৈছে বনাঞ্চল আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ। লগতে সম্প্ৰদায়টোৰ জীৱন নিৰ্বাহৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ গ্ৰহণেৰে এক দীৰ্ঘম্যাদী পৰিকল্পনা গ্ৰহণো ইয়াৰ আন এটা উদ্দেশ্য। নিম্নোক্ত ভূমিৰ প্ৰকাৰসমূহ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ বাবে বিবেচনা কৰা হৈছে—

ক) ই ডি চিৰ সমীপৱৰ্তী অভয়াৰণ্যৰ ভূমি আৰু অনুন্নত আৱাসৰ মানদণ্ড উন্নত কৰাৰ বাবে দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিব পাৰে (কিন্তু বিভাগীয় মুৰব্বীৰ মতে অভয়াৰণ্যখনৰ সীমামূৰীয়া অঞ্চলসমূহ অনুন্নত কৰি ৰখা উচিত)।

খ) সম্প্ৰদায়সমূহৰ ভূমি আৰু অভয়াৰণ্যখনৰ বাহিৰৰ অঞ্চলৰ ভূমিত বৃক্ষ ৰোপণ কৰিব লাগে।

গ) চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) স্থানান্তৰ কৰা উচিত। ইয়াৰ কাৰণসমূহ হৈছে

১) লাওখোৱা আৰু বঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ মাজত গাঁওখন অৱস্থিত

২) ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ৰিং বান্ধৰ পানীয়ে প্ৰতিবছৰে গাঁওখন প্লাৱিত কৰি আহিছে। গাঁওখন ৰিং বান্ধৰ অন্তৰ্গত

৩) বগানলা নদীৰ পাৰত অৱস্থিত হোৱা বাবে গাঁওখনত খহনীয়া হৈ আহিছে। লগতে কৃষি আৰু মানুহৰ বসতিস্থানো নদীৰ বাঢ়নী পানীত বুৰ যায়। ইয়াৰ ফলত অভয়াৰণ্যৰ ভূমি বেদখল কৰাৰ সম্ভাৱনা বৃদ্ধি পাইছে।

৯.১.১ঃ পূৰ্বৰ বনগাঁও ব্যৱস্থাপনা ঃ

পূৰ্বতে গাঁওখনত কোনো পদ্ধতিগত বন ব্যৱস্থাপনা নাছিল।

৯.১.২ঃ বনজ সামগ্ৰীৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ

পৰিয়ালৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি স্থানীয় সম্প্ৰদায়ে নিৰ্ভৰ কৰা বনজ সম্পদসমূহৰ বিষয়ে তলৰ তালিকাত প্ৰকাশ কৰা হৈছে—

তালিকা ১ (ক) ঃ চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালে ঘৰুৱা চাহিদা অনুসৰি ব্যৱহাৰ কৰা বনজ সামগ্ৰী

বনজ সামগ্ৰীৰ নাম	বৰ্তমান ক'ৰ পৰা পায়	মন্তব্য
কাঠখৰি	অভয়াৰণ্য আৰু বাসস্থান	অবৈধ সংগ্ৰহ
ঘৰসজা কাঠ	অভয়াৰণ্য আৰু বজাৰ	অবৈধ সংগ্ৰহ
সৰু কাঠ	অভয়াৰণ্য আৰু বজাৰ	অবৈধ সংগ্ৰহ
বাঁহ-বেত	—	—
পশু খাদ্য	অভয়াৰণ্য অঞ্চল	অবৈধ সংগ্ৰহ
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন	অভয়াৰণ্য অঞ্চল	অবৈধ সংগ্ৰহ
খেৰ	অভয়াৰণ্য অঞ্চল আৰু বজাৰ	অবৈধ সংগ্ৰহ
অন্যান্য	নাই	নাই

তালিকা ১ (খ) ঃ চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ সকলো পৰিয়ালক প্ৰয়োজনীয় মুঠ বনজ সামগ্ৰী

বনজ সামগ্ৰীৰ নাম	পৰিয়াল অনুসৰি প্ৰয়োজন	সম্প্ৰদায়টোৰ প্ৰয়োজন প্ৰতিবছৰ কুইণ্টল হিচাপত	বজাৰ মূল্য
কাঠখৰি	—	৫২৫৬	—
ঘৰসজা কাঠ	—	—	—
ঘৰুৱা সামগ্ৰীৰ বাবে	—	—	—
সৰু কাঠ			
বাঁহ-বেত	—	—	—
পশু খাদ্য	—	৪৩৮০	—
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন, খেৰ	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—

৯.২ ঃ বন সুৰক্ষা বিষয়

৯.২.১ঃ সুৰক্ষাৰ সমস্যা

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চি সুৰক্ষা ব্যৱস্থাৰ সমস্যাসমূহ তলত উল্লেখ কৰা ধৰণৰ

তালিকা-২ ঃ চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ সুৰক্ষা সমস্যা

সমস্যাৰ প্ৰকাৰ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্বপূৰ্ণ (হয়/নহয়)
স্থানীয় জীৱ-জন্তুৰ চৰণীয়া স্থান	হয়	হয়
অন্যান্য অঞ্চলৰ জীৱ-জন্তুৰ চৰণীয়া স্থান	হয়	হয়
অবৈধ গছকটা কাৰ্য	হয়	নহয়
কাঠৰ চোৰাং ব্যৱসায়	নহয়	নহয়
আকস্মিক অগ্নিকাণ্ড	নহয়	নহয়
বনাঞ্চলৰ ভূমিত বেদখল	নহয়	নহয়
অন্যান্য	—	—

৯.২.২ঃ বনাঞ্চল হ্ৰাসৰ কাৰণ

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ বনাঞ্চল হ্ৰাসৰ মূল কাৰণ হৈছে অবৈধ চৰণীয়া স্থান, অবৈধভাৱে গছকটা কাৰ্য আৰু অবৈধ মৎস্য চিকাৰ।

৯.৩ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ উপাদানসমূহ

তলৰ উপ-শাখাবোৰত লাওখোৱা বনগাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ উপাদানসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। এই উপাদানসমূহৰ ভিতৰত সুৰক্ষা পৰিকল্পনা, বাসস্থান উন্নয়ন, জলাশয় সংৰক্ষণ, মানুহ-বন্যপ্ৰাণীৰ সংঘাত নিৰাময়, পৰিৱেশ পৰ্যটন পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰামৰ্শ), নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন, পৰিচালনা আৰু অন্যান্য দিশসমূহ সামৰি লোৱা হৈছে।

৯.৩.১ বন সুৰক্ষা

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা দুই প্ৰকাৰৰ। প্ৰথম বন্যপ্ৰাণী সুৰক্ষা আৰু দ্বিতীয়তে বনাঞ্চল সুৰক্ষা। অবৈধ চৰণীয়া স্থান আৰু গছ কটা কাৰ্য নিয়ন্ত্ৰণ প্ৰসংগৰ বিবেচনাৰে এনেধৰণে ভাগৰ কৰা হৈছে।

বন্যপ্ৰাণী সুৰক্ষা ঃ

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য সুৰক্ষাৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা পদক্ষেপ সন্দৰ্ভে তলত দিয়া সুৰক্ষা পৰিকল্পনাত আলোচনা কৰা হৈছে। বনাঞ্চলৰ সীমামূৰীয়া গাঁওসমূহৰ যুৱ সদস্যৰে বন বিভাগে স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনী (এল পি এছ) গঠন কৰিছে। সদস্যসকলৰ নিযুক্তি প্ৰতি তিনি মাহৰ মূৰে মূৰে পুনৰীক্ষণ কৰা হয় আৰু তেওঁলোক অস্থায়ী শ্ৰমিক। গৃহৰক্ষী হিচাপে ধৰা নাযায়। বন সুৰক্ষাত নিয়োজিত অংশকালীন কৰ্মচাৰী হিচাপে তেওঁলোকক বিবেচনা কৰা হয়। বিভিন্ন ই ডি চিৰ সদস্যসকলে স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ অধীনত সুৰক্ষাৰ কৰ্তব্য ত্যাগ কৰিছে। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত থকা কিছু বিষয় হৈছে—

* মজুৰী আৰু মাননীৰ অনিয়মীয়া আদায়
* ইউনিফৰ্ম (পোছাক) আৰু জোতাৰ সমস্যা
* প্ৰশিক্ষণ আৰু দক্ষতাৰ সমস্যা
* বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰ অভাৱ আদি

শেহতীয়াভাৱে বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যলৈ গঁড়ৰ স্থানান্তৰকৰণে জীৱ-জন্তুৰ প্ৰতি সংকট কেইবাগুণো বৃদ্ধি কৰিছে। অদূৰ ভৱিষ্যতে বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যসমূহত গঁড়ৰ সংখ্যা বৃদ্ধিৰ বাবে বন বিভাগে গ্ৰহণ কৰা এই পদক্ষেপে সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত অধিক চাপৰ সৃষ্টি কৰিছে। লগতে ইয়াৰ ফলত ২-৩ বছৰৰ ভিতৰত স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ দায়িত্ব অধিক বৃদ্ধি পাব। বৰ্তমান স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনী অত্যন্ত দুৰ্বলভাৱে সজ্জিত আৰু গঁড়ৰ চোৰাং চিকাৰৰ দৰে প্ৰত্যাহ্বান গ্ৰহণ কৰিবলৈ সাজু নহয়। সেইবাবে উপৰোক্ত বিশ্লেষণৰ পৰা তলৰ পৰামৰ্শসমূহ দাঙি ধৰা হ'ল—

* ন্যূনতম মজুৰী/মাননীৰ ব্যৱস্থা কৰা
* এই বাহিনী গৃহৰক্ষীৰ সমপৰ্যায়ৰ কৰা উচিত
* নিশাৰ ভাগত দৃশ্যমান হোৱা সৰঞ্জামসহ অন্যান্য যন্ত্ৰ-পাতি আৰু অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰৰে এই বাহিনীক সু-সজ্জিত কৰিব লাগে
* স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ বাবে নিয়মীয়া প্ৰশিক্ষণ-উদগনিমূলক শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰিব লাগে

* প্ৰতিমাহে স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ যুৱকসকলৰ প্ৰদৰ্শন আৰু কাম ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰীক্ষণ কৰিব লাগে

* ভৱিষ্যতে ফ্ৰণ্টলাইন ষ্টাফ বা অস্থায়ী শ্ৰমিকৰ নিযুক্তিত আগ্ৰহী এল পি এছৰ সদস্যক অগ্ৰাধিকাৰ দিব লাগে।

বন সুৰক্ষা ঃ

পি আৰ এত প্ৰকাশ পোৱা অনুসৰি সম্প্ৰদায়টো কাঠখৰি, জীৱ-জন্তু চৰোৱা আৰু অন্যান্য প্ৰয়োজনৰ বাবে সম্পূৰ্ণৰূপে অভয়াৰণ্যখনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। ইয়াৰ ফলত অভয়াৰণ্যখনৰ ব্যাপক ক্ষতিসাধন হৈছে। এই অভয়াৰণ্যখনৰ জীৱ-জন্তুৰ বাসস্থানৰ অধিক অৱনতি প্ৰতিৰোধ কৰাৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া পদক্ষেপ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

(১) ই ডি চিৰ সকলো পৰিয়ালকে ৰন্ধন কাৰ্যৰ বাবে ৰন্ধন গেছৰ যোগান

(২) পোহৰ আদিৰ বাবে ই ডি চিৰ পৰিয়ালসমূহক বিকল্প শক্তিৰ উৎস যেনে সৌৰ/বতাহ শক্তি যোগান ধৰা

(৩) চৰণীয়া পথাৰৰ হেঁচা ক্ৰমশঃ হ্ৰাস কৰিবলৈ চৰণীয়া স্থান পৰিকল্পনা

(৪) অনুমতি অবিহনে বনাঞ্চলত গাঁও অথবা বাহিৰৰ লোকসকলক প্ৰৱেশৰ বিৰূদ্ধে ই ডি চিয়ে জৰিমনা বিহিব লাগে

(৫) অভয়াৰণ্যখনৰ ভিতৰত মাছ ধৰা কাৰ্য সম্পূৰ্ণৰূপে বন্ধ কৰাৰ বাবে ই ডি চিয়ে কঠোৰ নিয়ম বলৱৎ কৰিব লাগে আৰু নিয়ম অৱমাননা কৰাসকলৰ ওপৰত জৰিমনা আৰোপ কৰিব লাগে

(৬) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে অভয়াৰণ্যখনত কাঠ কটা কাৰ্য বন্ধ কৰাটো নিশ্চিত কৰিব লাগে আৰু যিসকলে এই নিয়ম ভংগ কৰিব তেওঁলোকক জৰিমনা বিহিব লাগে

(৭) অভয়াৰণ্যখনৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত অঞ্চলসমূহ পুনৰ উজ্জীৱিত কৰাৰ লগতে জীৱ-জন্তুৰ বসতিস্থান উন্নয়নৰ বাবে বন বিভাগে গ্ৰহণ কৰা সকলো আঁচনিত সমীতিয়ে সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণ কৰিব লাগে। সম্প্ৰদায়সমূহে অংশগ্ৰহণ কৰিব পৰা এক বাসস্থান উন্নয়ন পৰিকল্পনা সন্দৰ্ভত পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত আলোচনা কৰা হৈছে।

বাসস্থান উন্নয়ন পৰিকল্পনা ঃ

বাসস্থান হিচাপে অভয়াৰণ্যখন এটা সময়ত অত্যন্ত চহকী আছিল। ১৯৮০ চনৰ আৰম্ভণিলৈ এই অভয়াৰণ্যত গঁড়ৰ সংখ্যা আছিল প্ৰায় ১০০টা। কিন্তু অভয়াৰণ্যখনত বৰ্তমান এটাও গঁড় নাই। তদুপৰি, আন বন্যপ্ৰাণীৰ সংখ্যাও হ্ৰাস পাইছে। সেয়েহে বন্যপ্ৰাণী পুনৰ সংস্থাপনৰ বাবে অভয়াৰণ্যখনত বাসস্থান উন্নয়ন কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা উচিত। এবাৰ অঞ্চলটোৰ বাসস্থানৰ বিকাশ আৰু বন্যপ্ৰাণী পুনৰ বৃদ্ধিৰ লগে লগে অভয়াৰণ্যখনত পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনা যথেষ্ট বৃদ্ধি পাব। আনহাতে, পৰ্যটকৰ আকৰ্ষণ বৃদ্ধিৰ লগে লগে পৰিৱেশ-পৰ্যটনৰ বিকাশ ঘটিব আৰু সম্প্ৰদায়সমূহক নতুন জীৱিকাৰ পথ দিব। লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ সীমাতে গাঁওখন অৱস্থিত। মথাউৰিৰ দক্ষিণপাৰে আটাইকেইখন গাঁও অৱস্থিত। ইয়াত কেইবাটাও জলাশয় আৰু ঘাঁহনি আছে। অঞ্চলটোত পানী মেটেকা আৰু পানীভোটোৰা দ্ৰুতগতিত বৃদ্ধি পায়। উক্ত আলোচনাৰ ভিত্তিত বাসস্থান উন্নয়ন কাৰ্যৰ বাবে ই ডি চিৰ সহায়ত গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া পদক্ষেপ এনেধৰণৰ—

(১) অভয়াৰণ্যখনৰ অন্তৰ্গত সকলো অঞ্চল বেদখলমুক্ত কৰা
(২) বেদখল হোৱা ভূমি আৰু ক্ষতিগ্ৰস্ত অঞ্চলসমূহত অভয়াৰণ্যখনত উপযুক্ত বিভিন্ন গছৰ প্ৰজাতি ৰোপণ কৰা
(৩) গাঁও আৰু গাঁৱৰ সৈতে সংলগ্ন অভয়াৰণ্যৰ বিস্তৃত অঞ্চলত পশুখাদ্যৰ বাবে বৃক্ষৰোপণ
(৪) কাঠখৰিৰ প্ৰজাতিসমূহ ১০-১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে সলনি কৰিব পাৰি। অৱশ্যে প্ৰতিবাৰে নতুন প্ৰজাতি ৰোপণৰ সময়ত ই ডি চিৰ সৈতে আলোচনা কৰা উচিত। অন্তৰ্ৱতীকালীন অৱস্থা ই ডি চিৰ সৈতে আলোচনা কৰিব লাগে
(৫) অলাগতিয়াল ঘাঁহ-বন উভলা আৰু বালি নিষ্কাশন কাৰ্যকে ধৰি সকলোধৰণৰ বাসস্থান উন্নয়নৰ কামত ই ডি চি জড়িত হ'ব লাগে

নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা ঃ

বন নিৰ্ভৰ কাৰ্যকলাপৰ বাহিৰে নাৰ্চাৰী এক উৎকৃষ্ট জীৱিকাৰ উৎস হ'ব পাৰে। পৰামৰ্শসমূহ—

১) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে পুলি উৎপাদনৰ বাবে ০.২৫ হেক্টৰ নাৰ্চাৰী স্থাপন কৰিব লাগে।

২) প্ৰতিটো পুলি সমীপৰ সংমণ্ডলত ৫-৮ টকা দৰত আৰু তাতকৈও কিছু অধিক দৰত আন ঠাইত বিক্ৰী কৰিব পাৰে। এই সন্দৰ্ভত ডি এফ অ' অথবা বন বিভাগৰ সৈতে ই ডি চিয়ে এখন বুজাবুজি চুক্তি সম্পন্ন কৰিব পাৰে।

৩) নাৰ্চাৰীত ফলৰ গছ, গুৰুত্বপূৰ্ণ উদ্ভিদ আৰু ঔষধি গছৰ পুলি উৎপাদন কৰিব লাগে।

জলাশয় সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা ঃ

মথাউৰিৰ উত্তৰ আৰু দক্ষিণফালে কেইবাটাও জলাশয় আছে। এসময়ত এই জলাশয়সমূহ গঁড়, বনৰীয়া ম'হ আৰু হাতীৰ বাবে বিশেষভাৱে উপযুক্ত বাসস্থান আছিল। অৱশ্যে মানুহৰ হস্তক্ষেপ আৰু জৈৱিক কাৰণত ক্ৰমশঃ এই জলাশয়সমূহৰ পৰিৱেশ বিনষ্ট হয়।

মথাউৰিৰ দক্ষিণফালৰ জলাশয়সমূহ কোনো বাধা অবিহনে মানুহে অবৈজ্ঞানিক মৎস্য চিকাৰৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। তেনেদৰে উত্তৰপাৰৰ জলাশয়সমূহত মাছধৰাৰ লগতে চৰণীয়া স্থান হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। একেদৰে বছৰি বানপানীৰ ফলত জলাশয়সমূহ বালিয়ে পুতি পেলোৱাৰ ফলত ইয়াৰ জলধাৰণ ক্ষমতা কমি আহিছে। আনহাতে, অভয়াৰণ্যখনৰ সীমামূৰীয়া অঞ্চলত মানুহে বসতিস্থান হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ ফলত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বানপানী ৰোধ কৰিবলৈ কেইবাটাও মথাউৰি নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। বানপানী মানুহৰ বাবে সৰ্বনাশী হ'লেও বন্যপ্ৰাণী আৰু অভয়াৰণ্যখনৰ বাবে এয়া আশীৰ্বাদস্বৰূপ। লাওখোৱাৰ পূব আৰু দক্ষিণৰ সীমামূৰীয়া গাঁৱৰ লোকসকলে অভয়াৰণ্যখনৰ 'প্ৰাকৃতিক সীমা' লেট্ৰিজান নৈ বেদখল কৰিছে। যাৰফলত কেইবাটাও প্ৰাকৃতিক পুখুৰীৰ সৃষ্টি হৈছে। কিন্তু লেট্ৰিজান আৰু বৰযুণৰ পানীৰ সোঁত অঞ্চলটোত বন্ধ হৈ পৰিছে। লাওখোৱা অভয়াৰণ্যৰ দক্ষিণ সীমাস্বৰূপ মূল লাওখোৱা সুঁতি সম্পূৰ্ণৰূপে বন্ধ হৈ পৰিছে। ইয়াৰ কাৰণ হৈছে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ শান্তিবাৰা অঞ্চলত বান্ধ আৰু মথাউৰি নিৰ্মাণ। সেয়েহে জলাশয় সংৰক্ষণ, বেদখল উচ্ছেদ আৰু নদীসমূহৰ সোঁত পুনৰ আগৰ অৱস্থালৈ নিয়াটো জৰুৰী।

উক্ত নিৰীক্ষণ অনুসৰি জলাশয় সংৰক্ষণ (বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ আইন আৰু বিধি)ৰ বাবে তলত দিয়া পৰামৰ্শসমূহ আগবঢ়োৱা হ'ল—

১) গাঁৱৰ জলাশয়সমূহৰ পৰা বালি উঠোৱা।

২) গাঁৱৰ জলাশয়ত কেৱল থলুৱা মাছ পোহা।

৩) মাছমৰা পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে নিয়ন্ত্ৰণ কৰা আৰু সকলো আয় সমিতিৰ একাউণ্টত জমা কৰা।

৪) সিঞ্চন জলসিঞ্চন পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰা।

৫) কম পানী ব্যৱহৃত শস্যৰ খেতি কৰা আৰু জৈৱিক সাৰ ব্যৱহাৰ কৰা।

৬) মথাউৰিৰ উত্তৰে থকা জলাশয়ৰ পৰা বালি আঁতৰ কৰা।

৭) গাঁৱৰ বাহিৰত আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ ভিতৰত মাছমৰা কাৰ্যত পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে বাধা দিয়া। অমান্য কৰাসকলক জৰিমনা বিহাৰ ব্যৱস্থা কৰা।

বন্যপ্ৰাণী-মানুহৰ সংঘাত নিৰ্মূল পৰিকল্পনা ঃ

হাতী, বনৰীয়া ম'হ, বনগাহৰি আৰু অন্য বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ সাধাৰণতে দেখা যায়। বন্যপ্ৰাণীৰ সৈতে হোৱা সংঘৰ্ষত মানৱ জীৱন আৰু সম্পত্তিৰ হানি হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে। বন্যপ্ৰাণী-মানুহৰ সংঘাত নিৰ্মূলৰ বাবে ল'ব পৰা ব্যৱস্থাসমূহ—

১) বন্যজন্তুৰ ওপৰত নজৰ ৰখা আৰু বিপথগামী জন্তুক বাধা দিবৰ বাবে বন বিভাগে টঙীঘৰ সাজি দিব লাগে। টঙীঘৰত গাঁওখনৰ মানুহ সলাই সলাই থাকিব লাগিব।

২) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধী স্কোৱাড গঠন কৰি দিব লাগে।

৩) বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধী স্কোৱাডক টৰ্চ, ফটকা আৰু কেৰাচিন তেল বন বিভাগে নিয়মীয়াকৈ যোগান ধৰিব লাগে।

৪) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধী স্কোৱাডৰ ওপৰত চকু ৰাখিব।

৫) সকলো শস্যৰ নিয়মীয়াকৈ বীমা কৰোৱাব লাগে।

৬) সকলো ব্যক্তিকে প্ৰধান মন্ত্ৰী সুৰক্ষা বীমা যোজনাই সামৰি লোৱা উচিত।

৭) বন বিভাগে এককালীন সাহায্য দিব লাগে।

৮) এককালীন সাহায্য দিয়া পদ্ধতি সহজ কৰিব লাগে যাতে আক্ৰান্ত পৰিয়ালে ক্ষতিপূৰণৰ বাবে বেছিদিন অপেক্ষা কৰিবলগা নহয়।

৯) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সভাপতিৰ প্ৰমাণ-পত্ৰই সাহায্য লাভৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট হ'ব লাগে।

চৰণীয়া স্থানৰ পৰিকল্পনা ঃ

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য গৰু-ম'হ চৰোৱাৰ বাবে উচ্চ হাৰত প্ৰভাৱান্বিত হৈ আহিছে। ইয়াক নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ল'বলগীয়া পদক্ষেপসমূহ এনেধৰণৰ—

১) গৰু-ম'হ চৰোৱা কাৰ্য নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ই ডি চিয়ে কিছুমান প্ৰক্ৰিয়া গ্ৰহণ কৰা উচিত। উদাহৰণস্বৰূপে চৰাবলৈ নিয়া গৰু-ম'হৰ সংখ্যা নিৰ্ধাৰণ অথবা বন সংৰক্ষণৰ নিয়ম অনুসৰি বিশেষ অঞ্চল চৰণীয়া স্থান হিচাপে ঘোষণা কৰিব পাৰে।

২) উচ্চ উৎপাদনক্ষম গৰু-ম'হৰ প্ৰজাতি স্থানান্তৰণৰ জৰিয়তে ক্ৰমশঃ বৰ্তমান থকা গৰু-ম'হৰ সংখ্যা হ্ৰাস কৰিব পাৰি। ইয়াৰ বাবে যথোপযুক্ত আঁচনি গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। যেনে উচ্চ উৎপাদনক্ষম গৰু-ম'হৰ বিক্ৰেতাক উচিত ক্ষতিপূৰণ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব।

৩) ই ডি চিয়ে বৃহৎসংখ্যক গৰু-ম'হ পালন কৰা পৰিয়ালৰ ওপৰত বিত্তীয় নিৰুৎসাহজনক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে। উদাহৰণস্বৰূপে অভয়াৰণ্যৰ ভিতৰত গৰু-ম'হ চৰোৱাৰ বিনিময়ত মূল্য নিৰ্ধাৰণ কৰিব পাৰে।

৪) বন বিভাগে গোশালা ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন কৰিব লাগে।

৫) উচ্চ দুগ্ধ উৎপাদন ক্ষমতাসম্পন্ন গৰু পালনেৰে ই ডি চিয়ে দুগ্ধ বিকাশ কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

৬) প্ৰতিবছৰে গৰু-ম'হ চৰোৱা কাৰ্য নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ই ডি চিয়ে সচেতনতামূলক আঁচনি গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

৭) সকলো পোহনীয়া জন্তুকে নিয়মিতভাৱে প্ৰতিষেধক দিব লাগে আৰু পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে ইয়াক নিৰীক্ষণ কৰিব লাগে। প্ৰতিষেধক নিদিয়া জন্তুক চৰণীয়া পথাৰৰ পৰা বাৰণ কৰিব লাগে।

৮) চৰণীয়া পথাৰ অধ্যয়ন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আই চি টি ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে আৰু শুদ্ধ পদক্ষেপ লোৱাৰ পৰামৰ্শ প্ৰদান কৰিব লাগে।

পৰিৱেশ-পৰ্যটন পৰিকল্পনা

বৰ্তমান লাওখোৱা অভয়াৰণ্যত বন্যপ্ৰাণীৰ সংখ্যা যথেষ্ট কম হোৱা বাবে অভয়াৰণ্যখনত বন্যপ্ৰাণী পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনীয়তা যথেষ্ট কম। অৱশ্যে বন বিভাগে শেহতীয়াভাৱে গ্ৰহণ কৰা বন্যপ্ৰাণী স্থানান্তৰকৰণ আঁচনিৰ জৰিয়তে আৰু আৱাসীসকলৰ সুৰক্ষাৰ জৰিয়তে অহা পাঁচ বছৰত অভয়াৰণ্যখনত পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনীয়তা গঢ়ি তুলিব পাৰি। বৰ্তমান ইয়াত পৰ্যটন আন্তঃগাঁথনি অত্যন্ত শোচনীয়। পৰিৱেশ-পৰ্যটনৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া পদক্ষেপসমূহ এনেধৰণৰ—

১। লাওখোৱাত শিক্ষামূলক পৰ্যটনৰ বৃহৎ সম্ভাৱনীয়তা আছে। বন বিভাগে ইয়াৰ বাবে প্ৰচাৰ চলোৱা উচিত।

২। ই ডি চি সদস্যসকলৰ ঘৰত পৰ্যটক থকাৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ বাবে এতিয়াৰে পৰা পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা উচিত।

৩। গাঁওখনৰ সম্প্ৰদায়সমূহৰ ঘৰত পৰ্যটক থকাৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ বাবে বিভাগে পুঁজি যোগান ধৰিব লাগে।

৪। বন বিভাগ আৰু স্থানীয় ৰাইজৰ সহযোগত কিছুসংখ্যক পৰিৱেশ-পৰ্যটন স্থান বিকশিত কৰিব লাগে।

৫। এই পৰিৱেশ-পৰ্যটন স্থানসমূহৰ বিষয়ে বন বিভাগে প্ৰচাৰ কৰা উচিত।

৬। পৰ্যটন আৰু বিদেশী ভাষাত স্থানীয় পৰ্যটক সহায়ক (টুৰিষ্ট গাইড)ক প্ৰশিক্ষণ দিয়া উচিত।

৭। বাণিজ্যিক পৰ্যটন বন্ধ কৰিব লাগে।

৮। অভয়াৰণ্য দৰ্শনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিবলগীয়া বাহনসমূহ ই ডি চি অথবা বন বিভাগৰ মালিকনাধীন হ'ব লাগে।

১০। প্ৰয়োগৰ কৌশল, সময়সীমা আৰু বাজেট

১০.১.১ নিয়ম আৰু দায়বদ্ধতা

তিনিটা উপ-পৰিকল্পনা ক্ৰমে জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা, গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে নিয়ম আৰু দায়বদ্ধতা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। প্ৰত্যেকটো উপ-পৰিকল্পনাৰ বাবে পৃথক পৃথককৈ প্ৰস্তুত কৰা নিয়ম আৰু দায়বদ্ধতা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

অংশীদাৰ	পৰিকল্পনা	কৰ্মশক্তি	প্ৰশিক্ষণ	পুঁজি	উৎপাদন আৰু মূল্য সংযোজন	মাৰ্কেটিং	এম এণ্ড ই
ই ডি চি	✓	✓			✓	✓	✓
এন জি অ'	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
দক্ষতা সংস্থা	✓	✓	✓		✓		
বন বিভাগ	✓	✓		✓		✓	✓
সংশ্লিষ্ট বিভাগ	✓	✓		✓			✓

গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা

অংশীদাৰ	ই ডি চি	বনবিভাগ	সংশ্লিষ্ট বিভাগ	এন জি অ'	প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠা	ভাৰত চৰকাৰ/কৰ্প'ৰেট
সৌৰশক্তি	✓	✓	✓	✓		✓
সৌৰ, হাইব্ৰীড ষ্ট্ৰীট লাইট	✓	✓	✓	✓		✓
সিঞ্চন জলসিঞ্চন	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ৰন্ধন গেছ	✓	✓		✓	✓	✓
পাৱাৰ পাম্প	✓	✓	✓	✓		✓
প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ	✓	✓		✓	✓	✓
সামূহিক সভাঘৰ আৰু ই ডি চি কাৰ্যালয়	✓	✓	✓			
পথ	✓	✓	✓			
পানী আৰু অনাময়	✓	✓	✓	✓		✓
বিদ্যালয়	✓					
স্বাস্থ্য আন্তঃগাঁথনি	✓	✓	✓	✓	✓	✓
জৈৱিক কৃষি/ পচন সাৰ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

অংশীদাৰ	ই ডি চি	বন বিভাগ	সংশ্লিষ্ট বিভাগ	এন জি অ'	প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান	জিলা প্ৰশাসন
বন সুৰক্ষা	✓	✓		✓		
বন্যপ্ৰাণী সুৰক্ষা	✓	✓		✓	✓	
বাসস্থান উন্নয়ন	✓	✓		✓		
নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন	✓	✓		✓	✓	
জলাশয় সংৰক্ষণ	✓	✓		✓		✓
বন্যপ্ৰাণী-মানুহ সংঘাত	✓	✓		✓		
চৰণীয়া স্থান নিয়ন্ত্ৰণ	✓	✓	✓	✓		
পৰিৱেশ-পৰ্যটন	✓	✓	✓			

১০.২ বিত্ত আৰু বাজেট

তিনিটা উপ-পৰিকল্পনা জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা, গাঁও পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাৰ্ষিক প্ৰয়োজন অনুসৰি ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ বাজেট প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

একত্ৰীকৰণ তালিকা তলত উল্লেখ কৰণ হ'ল—

ক্ৰমিক নং	পৰিকল্পনা	মুঠ ধন (টকাত)	মন্তব্য
১	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
২	গ্ৰাম্য উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
৩	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
	মুঠ		

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ বিৱৰণ	মুঠ ধনৰাশি (টকাত)	মন্তব্য
১	দক্ষতা বিকাশ আৰু প্ৰশিক্ষণ		
২	দুগ্ধ পালন		
৩	গাহৰি, হাঁহ-কুকুৰা, মৎস্য পালন		
৪	কম্পিউটাৰ		
৫	বাণিজ্য আৰু ব্যৱসায়		
৬	হস্তশিল্প		
৭	যন্ত্ৰপাতি		
৮	মূল্য সংযোজন আৰু প্ৰমাণ-পত্ৰকৰণ		
৯	পেকিজিং আৰু মাৰ্কেটিং		
১০	প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্ৰমণ		
১১	আত্মসহায়ক গোট/যুটীয়া দায়বদ্ধ গোট/ক্লাষ্টাৰ গঠন আৰু ঋণ		
১২	পৰ্যটক সহায়ক		
১৩	পৰিৱেশ পৰ্যটন আৰু গৃহ পৰ্যটন		
১৪	মম উদ্যোগ		
	মুঠ		

বাৰ্ষিক গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ বিৱৰণ	মুঠ ধনৰাশি (টকাত)	মন্তব্য
১	সৌৰশক্তি		
২	সৌৰ, হাইব্ৰীড ষ্ট্ৰীটলাইট		
৩	সিঞ্চন জলসিঞ্চন		
৪	ৰন্ধন গেছ		
৫	পাৱাৰ পাম্প		
৬	প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ		
৭	সামূহিক সভাঘৰ আৰু ই ডি চি কাৰ্যালয়		
৮	পথ		
৯	পানী আৰু অনাময়		
১০	বিদ্যালয়		
১১	স্বাস্থ্য আন্তঃগাঁথনি		
১২	দলং		
	মুঠ		

বাৰ্ষিক বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ বিৱৰণ	মুঠ ধনৰাশি (টকাত)	মন্তব্য
১	০.২৫ হেক্টৰ নাৰ্ছাৰী		
২	৫০-১০০ হেক্টৰ কাঠখৰি ৰোপণ		
৩	ই ডি চিৰ পাঁচজন যুবকৰ স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীত খৰচ (দৰমহা গাঁথনি) ২৮০ টকা প্ৰতিদিনে ৫জনক বছৰৰ ৩৬৫ দিন	৫,১১,০০০.০০	
৪	ইউনিফৰ্ম (পোছাক) আৰু যন্ত্ৰপাতিৰ ব্যয়	৬০,০০০.০০	
৫	স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ প্ৰশিক্ষণ	৫,০০০.০০	
৬	জলাশয়সমূহৰ বালি নিষ্কাশণ	৫,০০,০০০.০০	
৭	বন্যপ্ৰাণী আক্ৰমণ প্ৰতিৰোধ বাহিনী	৫,০০০.০০	
৮	টঙীঘৰ নিৰ্মাণ (সাময়িক)	৫০,০০০.০০	
৯	শস্য বীমা	১,০০,০০০.০০	
১০	জীৱন বীমা	২,০০,০০০.০০	
১১	পশুধন বীমা	৫০,০০০.০০	
	মুঠ		

১০.৩ কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা আৰু কৌশল ঃ

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ লক্ষ্যত উপনীত হোৱাৰ বাবে তিনিওটা উপ-পৰিকল্পনা মূলতঃ গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ কিছুমান হ্ৰস্বকালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা কৌশল থাকিব লাগিব। হ্ৰস্বকালীন কৌশল ০-৫ বছৰৰ বাবে আৰু দীৰ্ঘকালীন কৌশল ৫-১০ বছৰৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

জীৱিকা উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ

জীৱিকা কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা তিনিটা ভাগত ভগাব পাৰি— দক্ষতা, উৎপাদন আৰু বিপণন-মূল্য সংযোজন। দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন মূল পৰ্যায় আৰু অগ্ৰগতি পৰ্যায় হিচাপে চাব পাৰি। এবাৰ বাণিজ্য আৰু দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন পূৰণ হোৱাৰ পাছত পুৰুষ-মহিলাসকলোৰে বাবে পৰ্যায়ক্ৰমে মূল দক্ষতা এবছৰৰ ভিতৰত প্ৰদান কৰিব লাগে। এই সময়ছোৱাত কিছু প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে উৎপাদন আৰম্ভ কৰিব পাৰে। গুণগত মান আৰু মূল্যৰ ক্ষেত্ৰত উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বজাৰযোগ্য মূল্যায়ন আৰু ব্ৰেণ্ড সৃষ্টি কৰিবৰ বাবে উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহ উপলব্ধ বজাৰলৈ নিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

গাঁও উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ

গাঁও উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনাক হ্ৰস্বকালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন দুভাগত ভগাব পাৰি। হ্ৰস্বকালীন পদক্ষেপত সৌৰ বিদ্যুতৰ ব্যৱস্থা, ৰন্ধন গেছৰ সংযোগ, ৰাজহুৱা সভাঘৰ আৰু প্ৰশিক্ষণ গৃহ নিৰ্মাণ, পানী, অনাময় ব্যৱস্থাৰ উপলব্ধতা আদিক সামৰি ল'ব লাগে। কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে জলসিঞ্চন, শক্তিচালিত পাম্প আদি সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

বন উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ বন উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা হ্ৰস্বকালীন পৰিকল্পনা আৰু দীৰ্ঘকালীন পৰিকল্পনাৰে গঠিত। হ্ৰস্বকালীন পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত বন সুৰক্ষা স্কোৱাডৰ গঠন আৰু সুৰক্ষা, নাৰ্চাৰী উন্নয়ন, জলাশয়ৰ পৰা বালি আঁতৰ কৰা, বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধী স্কোৱাড, টঙীঘৰ নিৰ্মাণ আৰু খৰিৰ বাবে গছ ৰোপণ আদি অন্তৰ্ভুক্ত। দীৰ্ঘকালীন পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত বৃক্ষৰোপণ, শস্যৰ উন্নতি আৰু বাসস্থান উন্নতি সামৰি লোৱা হৈছে।

১০.৪ প্ৰতিষ্ঠান নিৰ্মাণ, নেটৱৰ্কিং আৰু অংশীদাৰিত্ব

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি) ঃ আন্তঃগাঁথনিৰ সম্পদ সৃষ্টি আৰু গাঁও আৰু বনভূমি উন্নয়নৰ কাৰণে সমল কেন্দ্ৰ হিচাপে ই ডি চিক গঢ়ি তুলিব লাগিব। প্ৰস্তাৱিত ই ডি চি কাৰ্যালয়ত ৰাজহুৱা সভাগৃহৰ লগতে আধুনিক সা-সুবিধা যেনে কম্পিউটাৰ, টিভি, জেনেৰেটৰ আদি থাকিব লাগিব। কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰ, তথ্য/হিচাপ ৰখা আৰু আপডেট কৰা আদি কামৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে ই ডি চি সদস্যসকলৰ দক্ষতা বৃদ্ধি কৰিব লাগে। ই ডি চি কাৰ্যালয়টো সমল কেন্দ্ৰ আৰু প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰলৈ উন্নত কৰিব লাগে। ই ডি চিৰ সদস্যসকলৰ নেটৱৰ্কিং দক্ষতা উন্নত কৰা আৰু চৰকাৰী আঁচনি সন্দৰ্ভত সজাগতা গঢ়াৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ লগতে অংশীদাৰিত্বৰ বিষয়ে তথ্য প্ৰদান কৰিব লাগে।

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য

নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল, নগাঁও

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

অধ্যায় - তিনি

পৰিশেষ তালিকা

পৰিশিষ্ট নম্বৰ	শীৰ্ষক
i (ক)	ভাৰতৰ মানচিত্ৰত ই ডি চিৰ অৱস্থান
i (খ)	চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ অৱস্থান মানচিত্ৰ
ii	ই ডি চিৰ পথ
iii (ক)	ই ডি চিৰ পঞ্জীয়ন প্ৰমাণ পত্ৰ
iii (খ)	বুজাবুজি চুক্তি, প্ৰস্তাৱৰ প্ৰতিলিপি
iv	চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) কাৰ্যকৰী সদস্যৰ তালিকা
v	চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ কাৰ্যকৰী সদস্যৰ দলীয় ফটো
vi	পি আৰ এ আৰু এফ জি ডিৰ সময়ত উপস্থিত সদস্যৰ তালিকা (স্বাক্ষৰ তালিকা)
vii (ক)	চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ পি আৰ এ-সম্প্ৰদায় আৰু সম্পদৰ মানচিত্ৰ
vii (খ)	চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ পি আৰ এ-দুৰ্যোগ মানচিত্ৰ
vii (গ)	চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ভেন ডায়েগ্ৰাম
viii	চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী
ix (ক)	চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) প্ৰশিক্ষণ তালিকা (প্ৰস্তাৱিত)
ix (খ)	চিলাই প্ৰশিক্ষণ তালিকা (চলিত)
x	আলোকচিত্ৰ
xi	জি পি এছ স্থানাংক
xii	এছ ডি পি প্ৰতিবেদন

পৰিশিষ্ট — I (ক)
ভাৰতৰ মানচিত্ৰত ই ডি চিৰ অৱস্থান

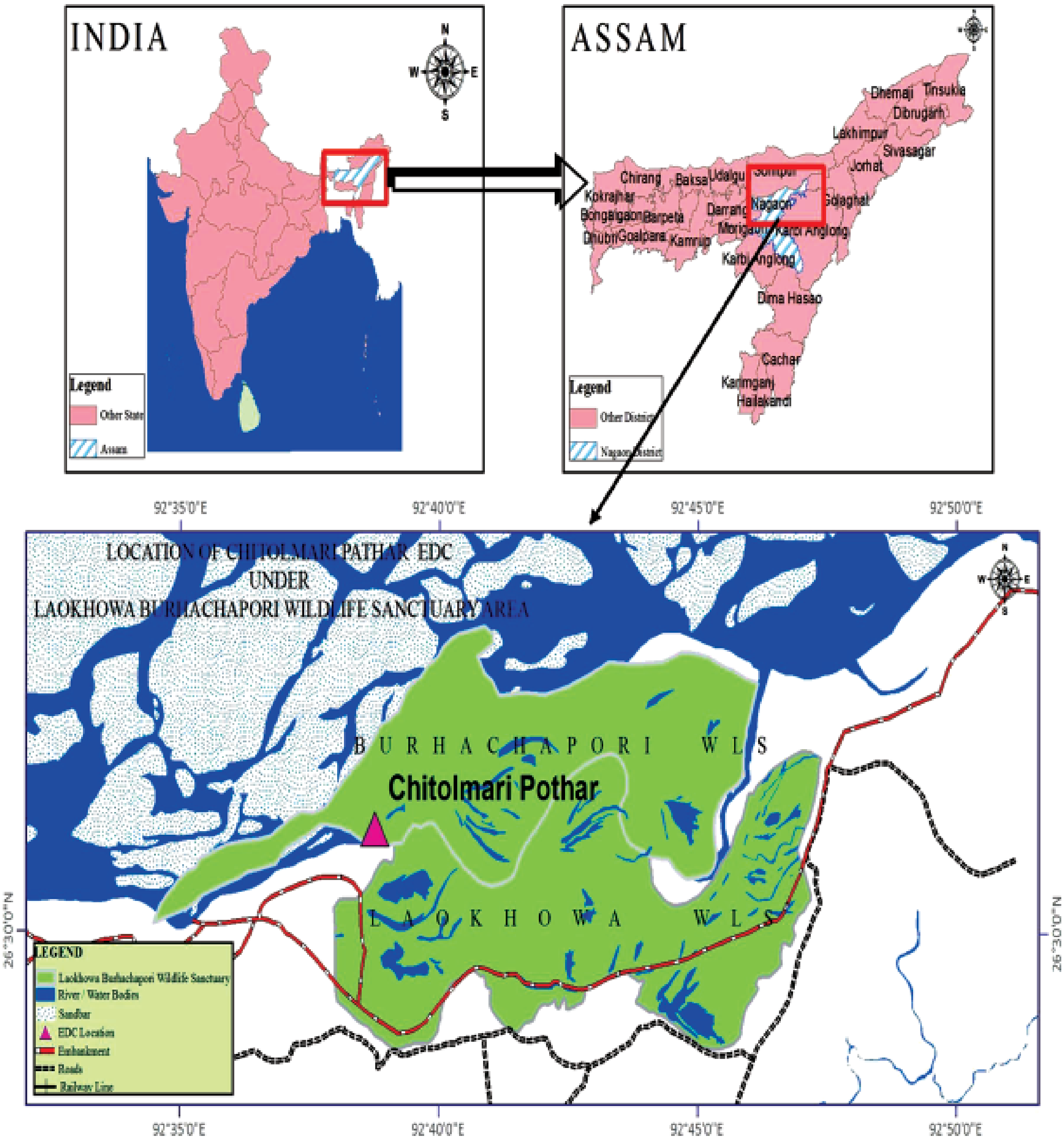

পৰিশিষ্ট— I (খ)

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ অৱস্থান মানচিত্ৰ

LOCATION OF EDC'S OF LAOKHOWA BURHACHAPORI WILDLIFE SANCTUARY

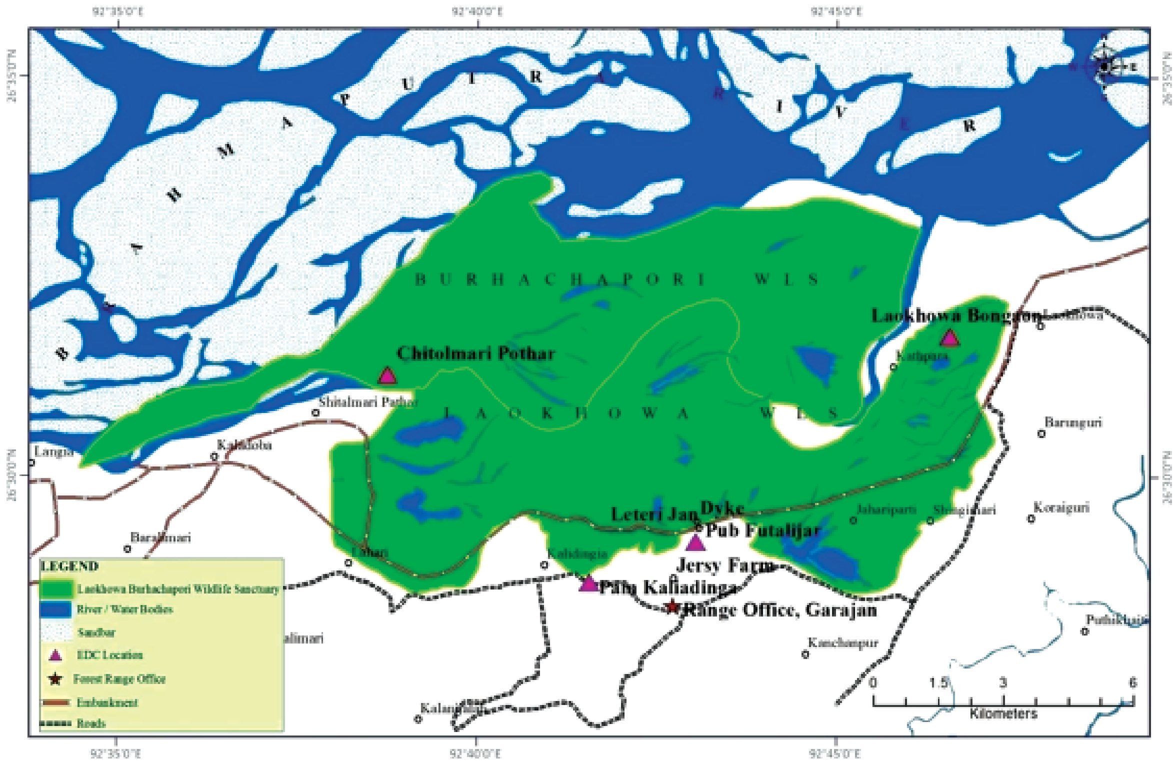

পৰিশিষ্ট — II
ই ডি চিৰ পথ

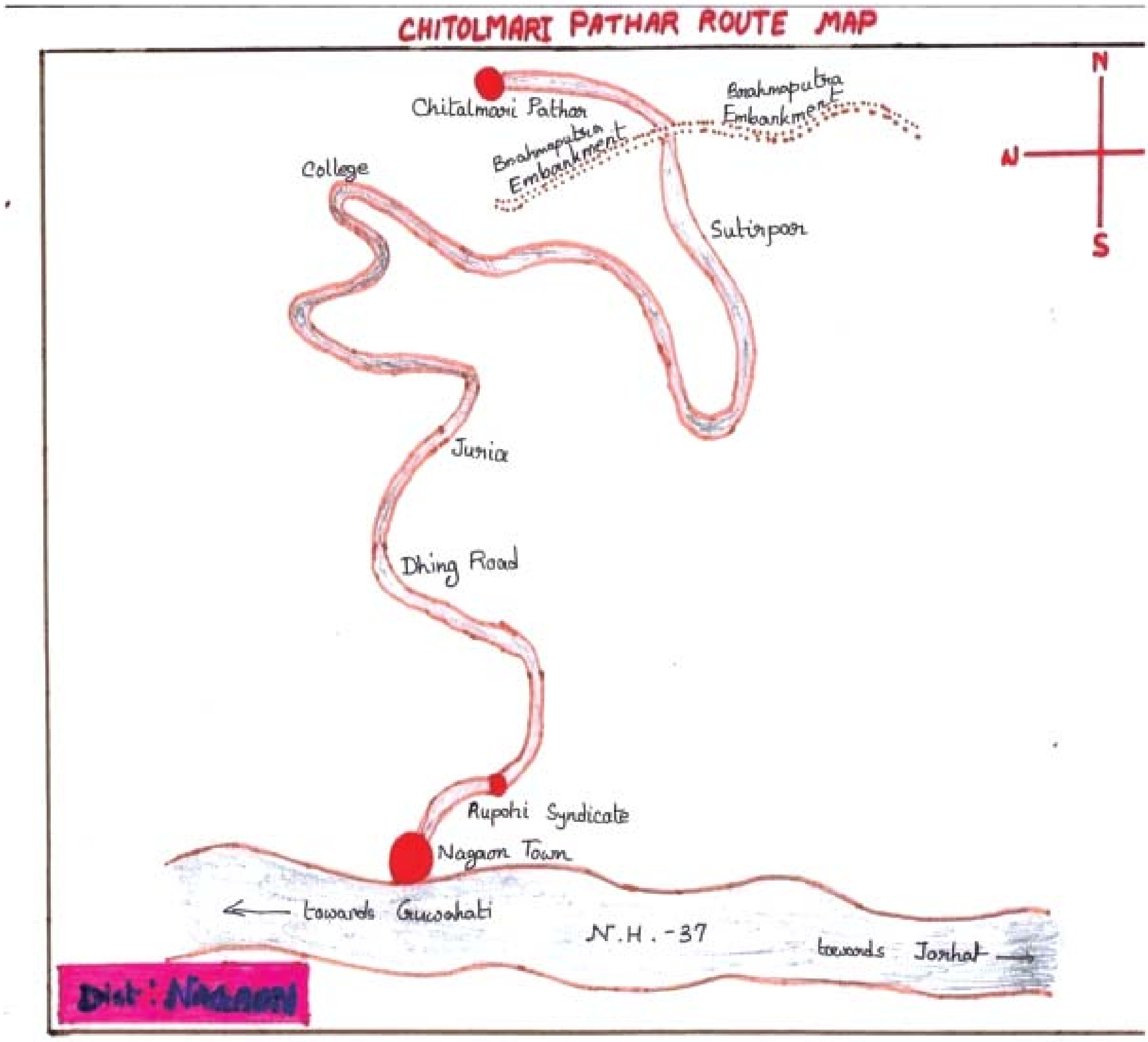

পৰিশিষ্ট— III (ক)
ই ডি চিৰ পঞ্জীয়ন প্ৰমাণপত্ৰ

Memo No. KNP/FG 440/EDC/Nagaon WL Divn. Dated Bokakhat the 20th, Jan/2010.

GOVERNMENT OF ASSAM

OFFICE OF THE DIRECTOR
KAZIRANGA TIGER RESERVE
BOKAKHAT, ASSAM

CERTIFICATE OF REGISTRATION OF EDC

Registration No. EDC/WLN/ 25 / 2009

Hereby certified that ***CHITOLMARI PATHER(EAST)*** **Eco Development Committee** of Village...**CHITOLMARI PATHER (EAST)** has been registered under the provision of rule 7 (VII) of Assam Joint (peoples participation) Forest Management Rules – 1998, under **Nagaon Wildlife Division, Nagaon** in jurisdiction of the **Kaziranga Tiger Reserve**.

The registration of the committee has been done to encourage peoples participation in conservation, protection and implementation of developmental works in the fringe villages of the **Laokhowa / Burhachapori** Wildlife Sanctuaries.

Recommended by	Approved by
D.F.O Nagaon Wildlife Division Nagaon cum **C.E.O.** Nagaon Wildlife Divisional Forest Development Agency	**Director** Kaziranga Tiger Reserve Bokakhat cum **Chairman** Nagaon Wildlife Divisional Forest Development Agency

N:B: Please read carefully the rules written overleaf.

পৰিশিষ্ট— III (খ)

বুজাবুজি চুক্তি/প্ৰস্তাৱৰ প্ৰতিলিপি

(৭৫)

গাওঁ সভা

তাৰিখ: ৮/১১/০৯

স্থান: [illegible]

আজি ইংৰাজী ০৮/১১/০৯ তাৰিখে চিতলমাৰী পথাৰ(E)...পাৰৰ সচেতন ৰাইজৰ উদ্যোগত আৰু বন বিষয়া পৰমানন্দ পাঠক (বেঞ্চ বিষয়া)...ৰ আহ্বান ক্ৰমে নাওঁখোৱা বুঢ়া চাপৰি অভয়াৰণ্য সংৰক্ষণ আৰু সুৰক্ষা প্ৰদানৰ বাবে ইকো **ডেভেলপমেণ্ট** কমিটি গঠনৰ উদ্দেশ্যে এখনি ৰাজহুৱা সভা অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

বন বিষয়া শ্ৰী[illegible]... দেৱে সভাৰ উদ্দেশ্য ব্যাখ্যা কৰি ইকো **ডেভেলপমেণ্ট** কমিটিৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা ৰাইজে লাভ কৰিব পৰা সম্ভাব্য সা-সুবিধা সমূহৰ বিষয়ে আলোকপাত কৰে।

শ্ৰী/ মঃ [illegible]... দেৱৰ সভাপতিত্বত অনুষ্ঠিত হোৱা সভাখনত তলৰ প্ৰস্তাৱসমূহ সৰ্বসন্মত ক্ৰমে গৃহীত কৰি প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা লবলৈ সংশ্লিষ্ট ৰেঞ্জ বিষয়াৰ জৰিয়তে বণাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল বিষয়ালৈ প্ৰেৰণ কৰা হয়।

গৃহীত প্ৰস্তাৱসমূহ -

১) চিতলমাৰী পথাৰ (পূব)....... ইকো ডেভেলপমেণ্ট কমিটি নামেৰে এখন সমিতি গঠন কৰা হয়।

২) নাওঁখোৱা-বুঢ়াচাপৰি অভয়াৰণ্য সুস্থলক সংৰক্ষণ আৰু সুৰক্ষা দিবলৈ সক্ৰিয় সহযোগ আগবঢ়াবলৈ সংকল্প লোৱা হয়।

ক্ৰমশঃ......

তলত নিম্নোক্ত কৰ্মকৰ্তা সমূহক সৰ্বসন্মতি ক্ৰমে নিৰ্বাচন কৰা হয় -

পদবী	নাম	প্ৰস্তাৱক	সমৰ্থক
সভাপতি	নুহুৰ আলী		উমৰ আলী
উপ-সভাপতি	আমীৰ হুছেইন	ছোৱাব আলী	
সচিব -	(বন সংৰক্ষণ বিভাগৰ দ্বাৰা মনোনীত)		
কাৰ্যকাৰী সদস্য -	[illegible] আলী	আকবৰ আলী	[illegible] আলী
কাৰ্যকাৰী সদস্য -	আব্দুল [illegible],	মঃ [illegible]	মঃ [illegible]
কাৰ্যকাৰী সদস্য -	মঃ [illegible]	মঃ [illegible] আলী	[illegible]
কাৰ্যকাৰী সদস্য -	মঃ আবু [illegible]	মঃ মহৰ আলী	মঃ ইব্ৰাহিম আলী
কাৰ্যকাৰী সদস্য -	[illegible]	জাকিৰ হুছেন	[illegible]
কাৰ্যকাৰী সদস্য -	[illegible]	[illegible] আলী	মহৰ আলী
ওভুক্ত —	মঃ আব্দুল [illegible]	(সমুহ [illegible])	
পঞ্চায়ত প্ৰতিনিধি -	মঃ [illegible] আলী	(বৰ্তমানৰ নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধি)	

[illegible signature]

সভাৰ সভাপতিৰ চহী
তাং: ৮।১১।০৬

... বন বিষয়াৰ চহী
[illegible handwritten lines]

ৰেঞ্জ বিষয়াৰ টোকা
[illegible handwritten note]

ক্ৰমশঃ......

গাওঁ ভিত্তিক ৰাইজৰ সভা

উপস্থিত সকলৰ নাম আৰু চহী

তাৰিখ : [illegible]

স্থান : [illegible]

ক্ৰমিক	নাম	চহী/বুঢ়া আঙুলিৰ ছাপ
	মো: ইব্ৰাহিম আলী	মো: ইব্রাহিম আলী
	মো: আবুৰ আলী	মো: আবুৰ আলী
	মো: নুৰুল ইছলাম	মো: নুৰুল ইছলাম
	মো: মেহৰুত আলী	মো: মেহৰুত আলী
	মো: ওমৰ আলী	মো: ওমৰ আলী
	মো: আকবৰ আলী	মো: আকবৰ আলী
	মো: আবুৰ আলী	মো: [illegible] আলী
	মো: আব্দুল্লা	মো: আব্দুল্লা
	মো: জহিৰুল ইছলাম	md. Jehirul Islam
	মো: আবু হুচেইন	মো: আবু হুচেইন
	মো: আকবৰ আলী	মো: আকবৰ আলী
	মো: আমীৰ হামজা	মো: আমীৰ হামজা
	মো: মুজিবুৰ আলী	মো: [illegible]
	মো: দিলদাৰ আলী	মো: দিলদাৰ আলী
	মো: হাবিবুৰ ৰহমান	মো: [illegible] ৰহমান
		মো: [illegible]

সভাৰ বিষয়াৰ চহী
[illegible]

সভাৰ সভাপতিৰ চহী

ক্ৰমশঃ......

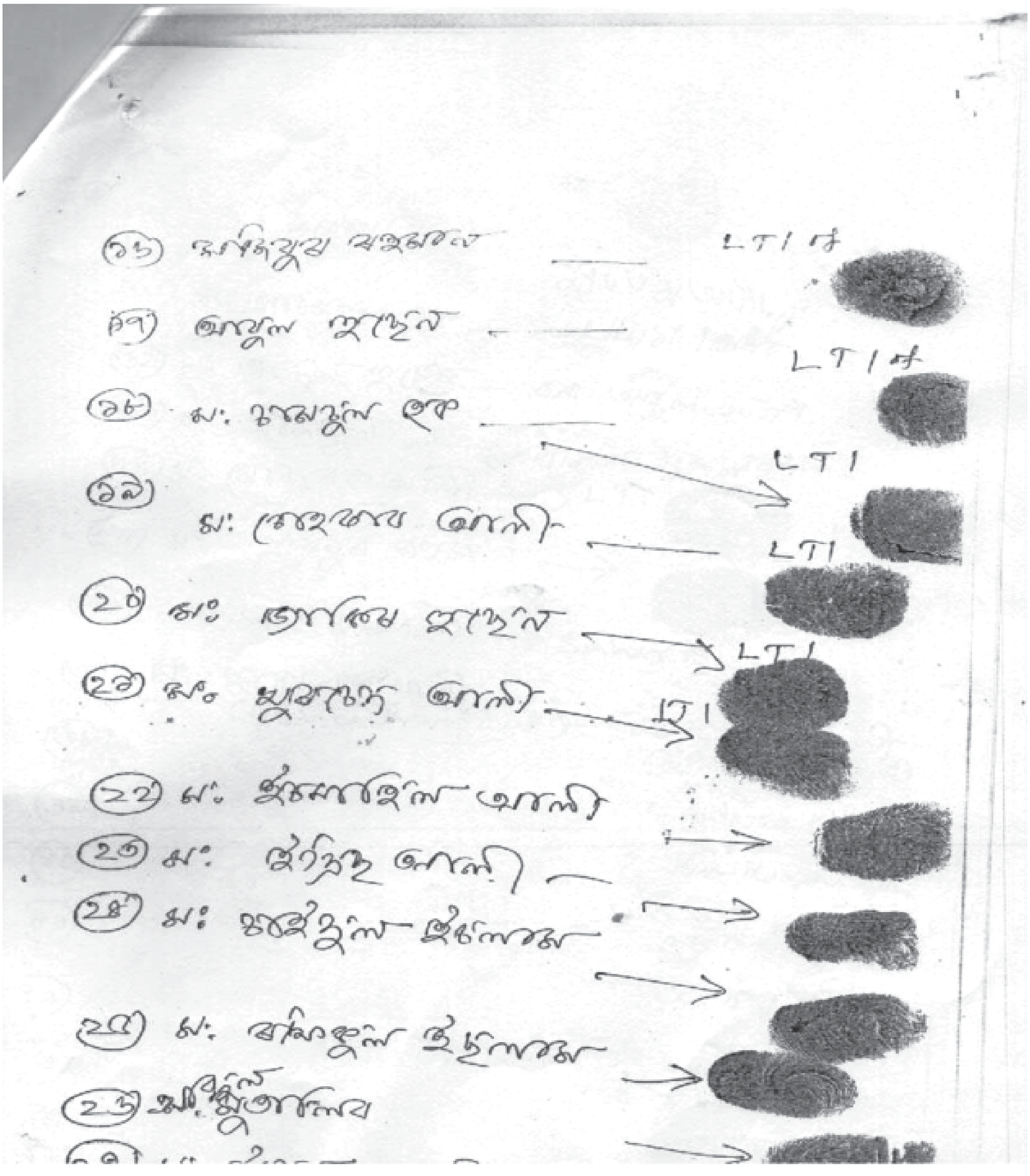

(১৬) মাহফুজুর রহমান —— LTI/ঐ

(১৭) আব্দুল হোসেন —— LTI/ঐ

(১৮) মোঃ মমিনুল হক —— LTI

(১৯) মোঃ মোশারফ আলী —— LTI

(২০) মোঃ আলম হোসেন —— LTI

(২১) মোঃ মনসুর আলী —— LTI

(২২) মোঃ ইসমাইল আলী

(২৩) মোঃ জহির আলী

(২৪) মোঃ মহিদুল ইসলাম

(২৫) মোঃ রফিকুল ইসলাম

(২৬) মোঃ শফিকুল আলম

ক্রমশঃ......

(৩০) মো: হাসেম আলী — স্বাক্ষর

(৩১) মো: আমিনুল হক — মোঃ আমিনুল হক / Md. Aminul Haque

(৩২) মো: আব্দুল হোসেন — মো: আব্দুল হোসেন

(৩৩) মো: আমিনুল — মোঃ আইনুল হক

(৩৪) মো: মোবারক আলী — LTI

(৩৫) মো: আজিবুর রহমান →

(৩৬) মো: সহর আলী → Sahar Ali

(৩৭) মো: ইসমাইল আলী (G.P. vice President) — ইসমাইল আলী (G.P. vice President)

(৩৮) — মিসেস আক্তারা খাতুন / Aktara Khatun

(৩৯) — Miss: Morjina Khatun

(৪০) — মো: আমিনুল

(৪১) — ইমরুল হাসান

(৪২) — মাইনুল

(৪৩) — " হালিমা খাতুন

(৪৪) — " রাবিয়া খাতুন

পৰিশিষ্ট— IV

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) কাৰ্যকৰী সদস্যৰ তালিকা

List of the Pub Chitalmari Pather EDC Committee
East -2006

Sl No	Name	Farher/Husbend	Sex	Age	Phon. No	Remark
1	Sohar Ali	Hussain Ali	M	56	9435784373	
2	Amir Hamja	Foij Uddin	M	35	7399513757	
3	Abu Sama	Yead Ali	M	36	9435237780	
4	Mohar Ali	Hussain Ali	M	49	9854722247	
5	Hasen Ali	Hussain Ali	M	58	9401356518	
6	Sahjahan Ali	Hajarat Ali	M	25	9613127256	
7	Jamal Uddin	Hajarat Ali	M	36		
8	Abdul Mutalib	Umar Ali	M	25	9577042151	
9	Tanjma Khatun	Surhab Ali	F	23	8876986457	
10	Monuwara Begum	Mannash Ali	F	38	98592450041	

পৰিশিষ্ট— V

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ কাৰ্যকৰী সদস্যৰ দলীয় ফটো

ই ডি চিৰ সদস্যসকলৰ নাম বাঁওফালৰ পৰা সোঁফাললৈ ঃ

প্ৰথমশাৰী ঃ ১) চহৰ আলী ২) আমিৰ হামজা ৩) আবু চামা ৪) মহৰ আলী ৫) হাচেন আলী

দ্বিতীয়শাৰী ঃ ১) চাহজাহান আলী ২) জামাল উদ্দিন ৩) আব্দুল মুতালিব ৪) তানজিমা বেগম ৫) মনোৱাৰা খাতুন

পৰিশিষ্ট— VI

পি আৰ এ আৰু এফ জি ডিৰ সময়ত উপস্থিত সদস্যৰ তালিকা (স্বাক্ষৰ তালিকা)

PRA & FGD.

[illegible]nue- No. 8. L.P. School, Chitolmari Pathar — 15/06/2016

Sl. No.	Name	Organization/ Village	Phone No.	Signature
1	মো: চাহ আলম			
2	Abdul mutalib	chitalmari pathar	9577042151	
3	মো: [illegible] আলী	chitalmari pathar		
4	Md. Baharul Islam			
5	Samsul Alam	pub Futalgon EDC president.	9085658904	
6	মো: আবুল হুছেন			
7	Abdul kalam			
8	মো: মনোৱাৰ আলী			
9	নুৰুল ইছলাম			
10	Sadjahan Ali			[signature]
11	Mhr Abul Hussain			[signature]
12	Rafiq Hussain			
13	Saddam Alam			
14	[illegible] ইছলাম			
15	[illegible] আহমদ			
16	[illegible] আলী			
17	[illegible]			
18	মো: ইছহাক আলী			
19	[illegible] আলী			

পৰিশিষ্ট— VII (ক)

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ পি আৰ এ-সম্প্ৰদায় আৰু সম্পদৰ মানচিত্ৰ

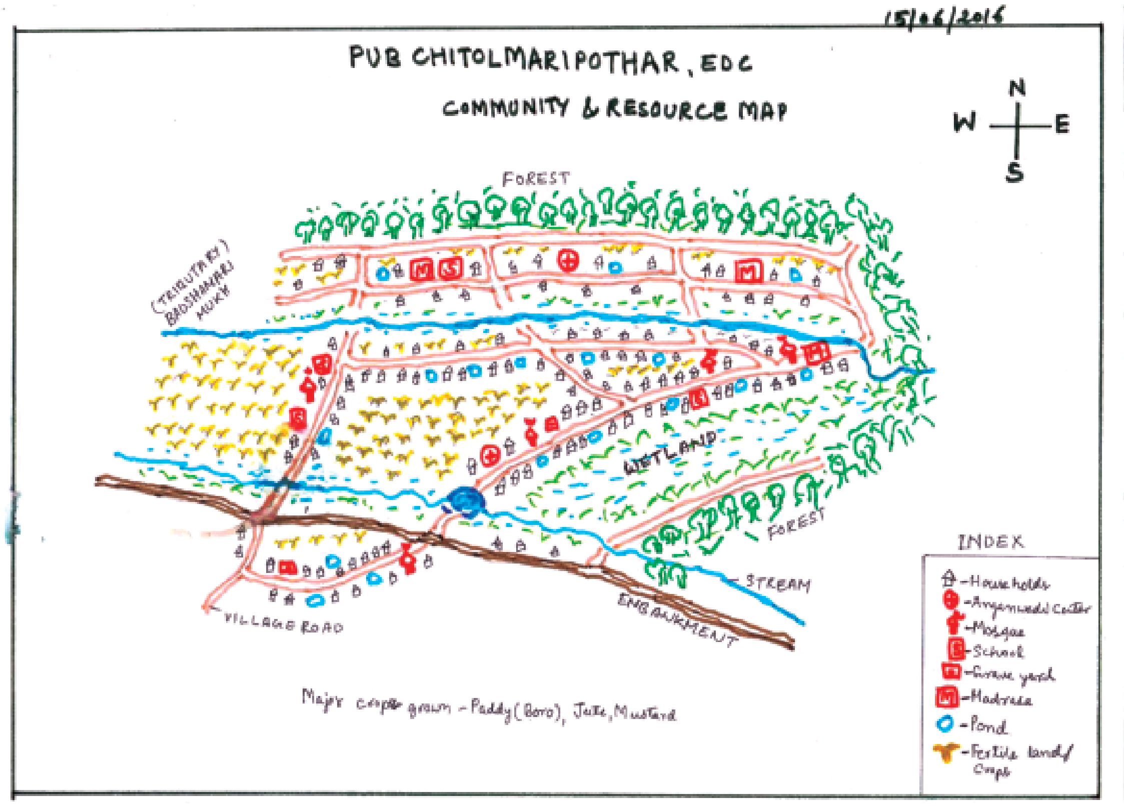

Name of the facilitator

1. Manoj Sarma, S/O K.C Sarma , Phn No – 9401581233.
2. Ritul Sahary, S/O Lt Jew Ram Boro, Phn No – 9864211676.
3. Sahjahan Ali, S/O Hajarat Ali, Ph No - 9613127256
4. Abdul Motleb, S/O Umar Ali, Phn No - 9577042151

*Detail list of participants during PRA mapping is given in Appendix IV

পৰিশিষ্ট— VII (খ)

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ পি আৰ এ-দুৰ্যোগ মানচিত্ৰ

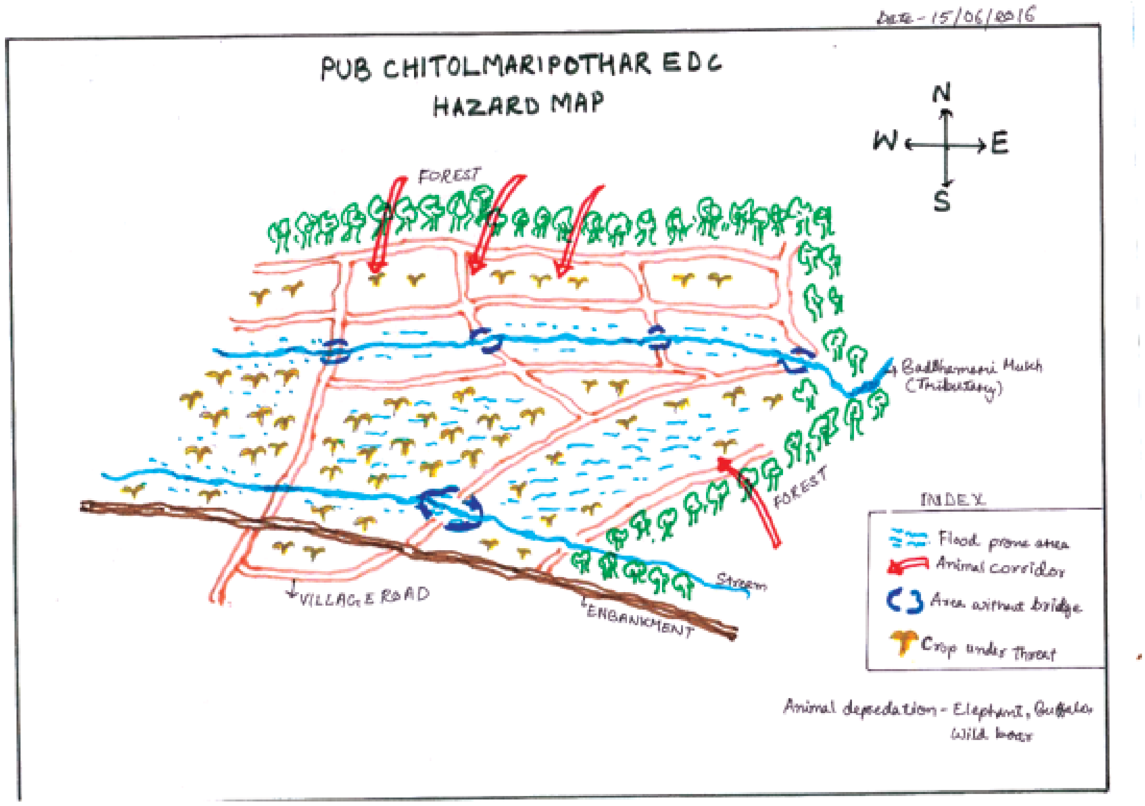

Name of the facilitator

1. Manoj Sarma, S/O K.C Sarma , Phn No – 9401581233.
2. Ritul Sahary, S/O Lt Jew Ram Boro, Phn No – 9864211676.
3. Sahjahan Ali, S/O Hajarat Ali, Ph No - 9613127256
4. Abdul Motleb, S/O Umar Ali, Phn No - 9577042151

*Detail list of participants during PRA mapping is given in Appendix IV

পৰিশিষ্ট— VII (গ)

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ভেন ডায়েগ্ৰাম

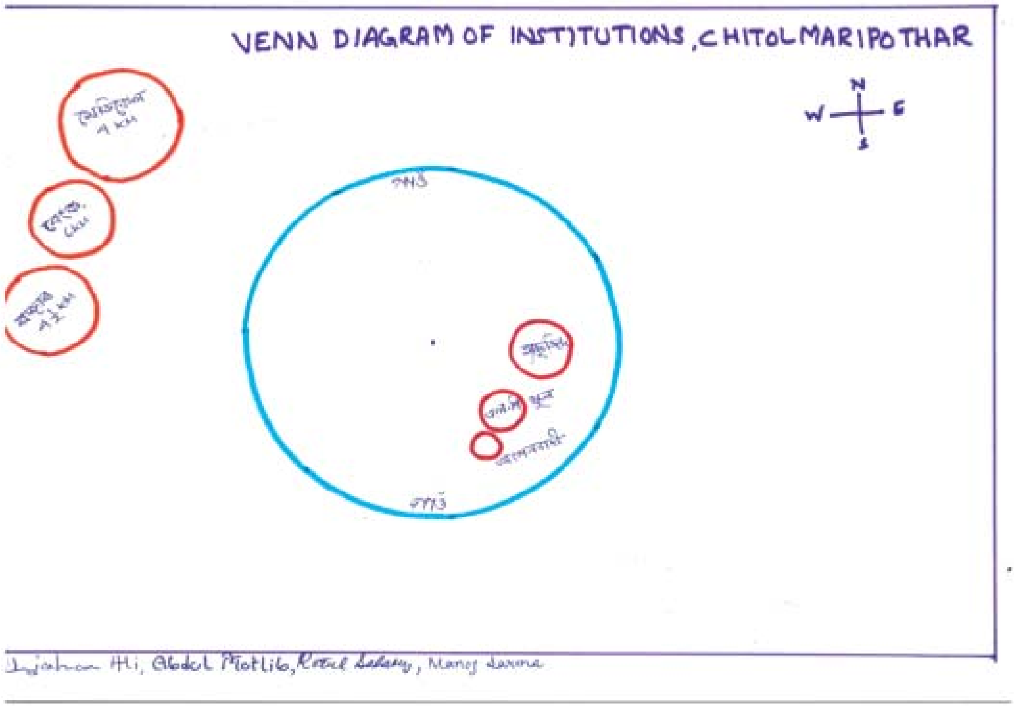

Name of the facilitator

1. Manoj Sarma, S/O K.C Sarma , Phn No – 9401581233.
2. Ritul Sahary, S/O Lt Jew Ram Boro, Phn No – 9864211676.
3. Sahjahan Ali, S/O Hajarat Ali, Ph No - 9613127256
4. Abdul Motleb, S/O Umar Ali, Phn No - 9577042151

*Detail list of participants during PRA mapping is given in Appendix IV

পৰিশিষ্ট— VIII

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী

Schemes to be included for the areas belonging to Chitalmari Pathar EDC are mentioned below :-

1. To arrange Jersey cattle for the Production of milk
2. To arrange Power Pump facilities for supplying water to the corps field.
3. To organize machineries for training in the field of computer, Sewing and towards the Production of Pickles, under capacity building.
4. To set up new connection, for LPG supply.
5. To set up facilities for Boilar farm.
6. To set up facilities for Candel / Mom small Industry.
7. To organise training cum seminar for better fishery.

তা. 30/6/2016

PH. No - 9613127256

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division,
Katimari, Nagaon, Assam

পৰিশিষ্ট— IX (ক)

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ প্ৰশিক্ষণ তালিকা (প্ৰস্তাৱিত)

ক্ৰমিক নং	নাম	বয়স	লিংগ	শিক্ষাগত অৰ্হতা	প্ৰশিক্ষণৰ নাম	মন্তব্য
১	মোবাচিৰা খাতুন	১৮	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	চিলাই	
২	ফাতিমা খাতুন	১৯	মহিলা	নৱম	চিলাই	
৩	মৰ্জিনা খাতুন	১৮	মহিলা	উচ্চ মাধ্যমিক	চিলাই	
৪	মুৰশ্বিদা বেগম	২৩	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	চিলাই	
৫	জুলেখা খাতুন	৩৬	মহিলা	নৱম	চিলাই	
৬	মীনাৰা বেগম	২৫	মহিলা	নৱম	চিলাই	
৭	তানজিমা বেগম	২২	মহিলা	উচ্চ মাধ্যমিক	চিলাই	
৮	তাজলিমা খাতুন	২০	মহিলা	নৱম	চিলাই	
৯	ৰুছিয়া খাতুন	২১	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	চিলাই	
১০	শ্বৰিফা খাতুন	২২	মহিলা	নৱম	চিলাই	
১১	চিৰিনা খাতুন	১৮	মহিলা	নৱম	চিলাই	
১২	পাৰবিনা খাতুন	১৮	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	চিলাই	
১৩	ফৰিদা খাতুন	২০	মহিলা	উচ্চ মাধ্যমিক	কম্পিউটাৰ	
১৪	আশ্বিকুল হক	১৯	পুৰুষ	উচ্চ মাধ্যমিক	কম্পিউটাৰ	
১৫	ৰেহানা বেগম	২২	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	কম্পিউটাৰ	
১৬	আবুবক্কৰ ছিদ্দিক	১৮	পুৰুষ	উচ্চ মাধ্যমিক	কম্পিউটাৰ	
১৭	নাজিৰ উদ্দিন	১৯	পুৰুষ	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	কম্পিউটাৰ	
১৮	আমৰাণ আলী	২৬	পুৰুষ	নৱম	গাড়ীচালনা	
১৯	আৰশ্বাদ আলী	১৯	পুৰুষ	নৱম	গাড়ীচালনা	
২০	মুজাহিদুল হক	২০	পুৰুষ	উচ্চ মাধ্যমিক	চিলাই	

পৰিশিষ্ট— IX (খ)

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ চিলাই প্ৰশিক্ষণ তালিকা (চলি থকা)

ক্ৰঃ নং	নাম	পিতৃ/স্বামীৰ নাম	বয়স	লিংগ	শিক্ষাগত অৰ্হতা	প্ৰশিক্ষণৰ নাম
১।	ছেলিমা খাতুন	ছাহালি	২০	মহিলা	চতুৰ্থ	চিলাই
২।	মেহেনোগৰ	হুৰমুজ আলি	৪৫	মহিলা	পঞ্চম	চিলাই
৩।	মুবাশ্চিৰা খাতুন	ছাহজাহান আলি	১৮	মহিলা	চতুৰ্থ	চিলাই
৪।	ছালেহা খাতুন	হুৰমুজ আলি	৩০	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	চিলাই
৫।	তাজমা খাতুন	আতাজ কালাম	৩০	মহিলা	পঞ্চম	চিলাই
৬।	ফাজিমা খাতুন	মিতাজ আলি	২২	মহিলা	নৱম	চিলাই
৭।	নাৰ্জিনা খাতুন	আমিৰ হামজা	৩২	মহিলা	অষ্টম	চিলাই
৮।	মশ্চিনা খাতুন	গিয়াজ উদ্দিন	১৮	মহিলা	নৱম	চিলাই
৯।	মাৰতুজা খাতুন	নুফুদ্দিন	১৮	মহিলা	নৱম	চিলাই
১০।	পাৰবিনা খাতুন	আব্দুল ৰহিম	২০	মহিলা	অষ্টম	চিলাই
১১।	মাৰফুজা খাতুন	বাবুল হক	২৫	মহিলা	পঞ্চম	চিলাই
১২।	আকিজমা খাতুন	দিলোৱাৰ হুছেইন	১৮	মহিলা	নৱম	চিলাই
১৩।	পুনুলমা খাতুন	ৰাজ আলি	১৮	মহিলা	পঞ্চম	চিলাই
১৪।	লালিৱাৰা বেগম	মইনুল হক	২৬	মহিলা	পঞ্চম	চিলাই
১৫।	জান্নাতুল ফাৰ্দুছ	জহুৰ আলি	১৮	মহিলা	দশম	চিলাই
১৬।	মুৰ্ছিদা খাতুন	মুবাৰক আলি	২৩	মহিলা	দশম	চিলাই
১৭।	ৰেহেনা খাতুন	জহিৰুল ইছলাম	২২	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	চিলাই
১৮।	আতিকা খাতুন	দুল ইছলাম	২৮	মহিলা	অষ্টম	চিলাই
১৯।	চোনলা খাতুন	মইনুল হক	২৩	মহিলা	অষ্টম	চিলাই
২০।	কুলছুমা খাতুন	ইনছিন আলি	৩৫	মহিলা	অষ্টম	চিলাই
২১।	ছেলিমা খাতুন	ছাদিকুল ইছলাম	২০	মহিলা	নৱম	চিলাই
২২।	মমৰুজা বেগম	ছাহেদ আলি	২২	মহিলা	নৱম	চিলাই
২৩।	জমিৰন নেছা	আকবৰ আলি	১৮	মহিলা	অষ্টম	চিলাই
২৪।	জ্যোস্নাৰা বেগম	ইমাৰন আলি	১৮	মহিলা	পঞ্চম	চিলাই
২৫।	মিনাৰা বেগম	জাফৰ আলি	২৮	মহিলা	পঞ্চম	চিলাই
২৬।	ৰুছিয়া বেগম	আবুল হাৱাল	২৪	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	চিলাই
২৭।	তানজিমা বেগম	মুকলেশ আলি	২৪	মহিলা	দশম	চিলাই
২৮।	আফ্ৰা খাতুন	জয়নাল আবদিন	১৮	মহিলা	দশম	চিলাই
২৯।	হাতিমা খাতুন	ৰফিক আলি	৩৫	মহিলা	অষ্টম	চিলাই
৩০।	হনুফা খাতুন	ছাইদুল ইছলাম	২৪	মহিলা	নৱম	চিলাই

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division,
Kaliman, Nagaon, Assam

পৰিশিষ্ট— X
আলোকচিত্ৰ

গাঁওবাসীৰ সৈতে এফ জি ডি	গাঁৱৰ মানুহে মৰাপাট এৰুওৱাৰ দৃশ্য
খৰি সংগ্ৰহ	পি আৰ এ মেপিং
ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উপনৈ বাছামাৰী	সজাগতামূলক কাৰ্যসূচী

পৰিশিষ্ট— XI

জি পি এছ স্থানাংক

উত্তৰ— ২৬°৩১’১৬.৩২০”
পূব— ৯২°৩৮’৪৫.৫৯৯”

পৰিশিষ্ট— XII

এছ ডি পি প্ৰতিবেদন

<u>চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) দক্ষতা বিকাশ কাৰ্যসূচী</u>

'ফ্ৰান্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সী'ৰ বিত্তীয় সহযোগত 'অসম বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (এ পি এফ বি চি পি)ৰ অধীনত দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা হৈছে। এই প্ৰকল্পৰ কম্পেল' (কনছালটিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটী) সহযোগী আৰু আৰ জি ভি এনে নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডলৰ অধীনত চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিত দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণ কৰিছে।

প্ৰশিক্ষণৰ প্ৰকাৰ	আৰম্ভণিৰ তাৰিখ	সমাপ্তিৰ তাৰিখ	যন্ত্ৰৰ সংখ্যা ব্যয়	প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সংখ্যা	মুখ্য পশিক্ষকৰ নাম/কাৰ্যস্থান
চিলাই	০৪-০৯-২০১৬	২০-১০-২০১৬	৬ (উষা চিলাই মেচিন) ৩৩,০০০ টকা	৩০	কাকলি হালদাৰ

২০১৬ চনৰ ৩ ছেপ্টেম্বৰত দক্ষতা বিকাশ কাৰ্যসূচীৰ অংশ হিচাপে চিতলমাৰী পথাৰ (নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল)ত চিলাই আৰু বয়ন প্ৰশিক্ষণ আৰম্ভ কৰা হয়। এই কাৰ্যসূচী শুভাৰম্ভন কৰে গৰাজান বনাঞ্চলিক বিষয়া জিনাৰাম বৰদলৈয়ে। বৃক্ষৰোপণেৰে এই কাৰ্যসূচীৰ আৰম্ভ কৰা হয়।
অনুষ্ঠানত উপস্থিত থকা অন্যান্য ব্যক্তিসকলৰ ভিতৰত হ'ল সুঁতিৰপাৰ লাটৰ লাট বিষয়া আব্দুল আহমেদ, ছামচুল আলম আৰু আৰ জি ভি এনৰ বিষয়ববীয়াসকল।

যোগান ধৰা কেঁচা সামগ্ৰী ঃ
৩০ মিটাৰ কপাহী কাপোৰ, ১০খন কেঁচী, ৬ পেকেট বেজী, ৬টা ববিন কেচ আৰু ববিন, ব্লেক বোৰ্ড, ডাষ্টাৰ, ১০টা জোখ-মাখ টেপ, ১০০টা সূতাৰ গুলী, এক ৰিম খালী কাগজ, টেবুল, চকী ইত্যাদি। ইয়াৰ উপৰি এটা পানীৰ ফিল্টাৰ আৰু দুখন চিলিং ফেন যোগান ধৰা হয়।

ৰাইজৰ মতামত ঃ
প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলৰ ভিতৰৰ আতিকা খাতুনে প্ৰকাশ কৰে যে এই প্ৰশিক্ষণ গ্ৰহণ কৰি তেওঁ বৰ উৎসাহিত হৈছে আৰু চিলাই-কাটিঙৰ দক্ষতাই ভৱিষ্যতে তেওঁক জ্ঞান বৃদ্ধি কৰি চিলাইৰ ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সহায় কৰিব আৰু ইয়াৰ জৰিয়তে তেওঁ নিজে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিব বুলি বিশ্বাসী।

ফটো গেলাৰী

চিত্ৰঃ চিতলমাৰী পথাৰ (পূব)ৰ চিলাইৰ প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকল

চিতলমাৰী পথাৰ (পূব) ই ডি চিৰ চিলাই প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ তালিকা

ক্ৰ নং	নাম	পিতৃ/স্বামীৰ নাম	বয়স	লিংগ	শিক্ষাগত অৰ্হতা
১।	ছেলিমা খাতুন	ছাহালি	২০	মহিলা	চতুৰ্থ শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২।	মেহেনোগৰ	হুৰমুজ আলি	৪৫	মহিলা	পঞ্চম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
৩।	মুবাশ্চিৰা খাতুন	ছাহজাহান আলি	১৮	মহিলা	চতুৰ্থ শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
৪।	ছালেহা খাতুন	হুৰমুজ আমি	৩০	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক উত্তীৰ্ণ
৫।	তাজলিমা খাতুন	আবু কালাম	৩০	মহিলা	পঞ্চম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
৬।	ফাতেমা খাতুন	মিৰাজ আলি	২২	মহিলা	নৱম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
৭।	নাৰ্জিনা খাতুন	আমিৰ হোজা	৩২	মহিলা	অষ্টম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
৮।	মশ্চিনা খাতুন	গিয়াজ উদ্দিন	১৮	মহিলা	নৱম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
৯।	মাৰফুজা খাতুন	মুৰুদ্দিন	১৮	মহিলা	নৱম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১০।	পাৰবিনা খাতুন	আব্দুল ৰহিম	২০	মহিলা	অষ্টম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১১।	মাৰফুজা খাতুন	বুবুল হক	২৫	মহিলা	পঞ্চম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১২।	আকলিমা খাতুন	দিলোৱাৰ হুছেইন	১৮	মহিলা	নৱম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১৩।	পূৰ্ণিমা খাতুন	ৰাজালি	১৮	মহিলা	পঞ্চম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১৪।	লালিৰাৰা বেগম	মইনুল হক	২৬	মহিলা	পঞ্চম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১৫।	জান্নাতুল ফাৰ্দুছ	জহনুৰ আলি	১৮	মহিলা	দশৰ্ম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১৬।	মুৰ্ছিদা খাতুন	এমবাবুক আলি	২৩	মহিলা	দশম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১৭।	ৰেহেনা খাতুন	জহিৰুল ইছলাম	২২	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক উত্তীৰ্ণ
১৮।	আতিকা খাতুন	ছাইদুল ইছলাম	২৮	মহিলা	অষ্টম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
১৯।	শ্বৰিফা খাতুন	মইনুল হক	২৩	মহিলা	অষ্টম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২০।	কুলছুমা খাতুন	ইনছিন আলি	৩৫	মহিলা	পঞ্চম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২১।	ছেলিমা খাতুন	ছাদিকুল আলি	২০	মহিলা	নৱম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২২।	মমৰুজা বেগম	ছাহেদ আলি	২২	মহিলা	নৱম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২৩।	জমিৰন নেছা	আকবৰ আলি	১৮	মহিলা	অষ্টম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২৪।	জ্যেৎস্নাৰা বেগম	ইমান আলি	১৮	মহিলা	পঞ্চম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২৫।	মিনাৰা বেগম	জাফৰ আলি	২৮	মহিলা	পঞ্চম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২৬।	ৰুছিৰা খালম	আব্দুল হাৱাল	২৪	মহিলা	উচ্চতৰ মাধ্যমিক উত্তীৰ্ণ
২৭।	তাজিমা খাতুন	মুকলেন আলি	২৪	মহিলা	দশম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২৮।	আলিয়া খাতুন	জয়নাম আবেদিন	১৮	মহিলা	অষ্টম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
২৯।	হামিলা খাতুন	ৰফিক আলি	৩৫	মহিলা	অষ্টম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ
৩০।	হনুফা খাতুন	ছাইদুল ইছলাম	২৮	মহিলা	নৱম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ